

Vlaams
Parlement

vergadering **C134**
zittingsjaar 2019-2020

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 13 februari 2020

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Ben Weyts, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de leerkrachten-databank in het licht van artikel 18 van het Rechtspositiedecreet – 1218 (2019-2020)	4
VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de mogelijkheid voor leerkrachten om tijdens een verlofstelsel toch uren te presteren – 1227 (2019-2020)	7
VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over traumabegeleiding en psychologische opvang op school – 1259 (2019-2020)	
VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over projectsubsidies voor de begeleiding van getraumatiseerde asielkinderen – 1350 (2019-2020)	
VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de stopzetting van de ondersteuning voor getraumatiseerde vluchtelingkinderen door de CLB's – 1352 (2019-2020)	10
VRAAG OM UITLEG van Annabel Tavernier aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het overleg met de minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met de promotie van meertaligheid, over het Nederlandstalige onderwijs in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest – 1271 (2019-2020)	16
VRAAG OM UITLEG van Jo Brouns aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over cyberveiligheid van scholen – 1289 (2019-2020)	19
VRAAG OM UITLEG van Roosmarijn Beckers aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het ongunstige advies van de schoolinspectie over de ultraorthodoxe joodse scholen – 1305 (2019-2020)	
VRAAG OM UITLEG van Jean-Jacques De Gucht aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de erkenning van ultraorthodoxe joodse scholen – 1355 (2019-2020)	22
VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de samenwerking tussen het tweedekansonderwijs (tko) en de Examencommissie – 1317 (2019-2020)	29

VRAAG OM UITLEG van Jean-Jacques De Gucht aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de bekwaamheidsbewijzen van leerkrachten levensbeschouwing
– 1323 (2019-2020) 33

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de besparingen in het secundair onderwijs in 2020
– 1304 (2019-2020) 38

VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de leerkrachtendatabank in het licht van artikel 18 van het Rechtspositiedecreet – 1218 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Loes Vandromme

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp.a): Voorzitter, minister, uit cijfers die we vorig jaar kregen, blijkt dat er, zelfs in tijden met een lerarentekort, duizenden leerkrachten op zoek zijn naar werk, terwijl er veel directeurs op zoek zijn naar leerkrachten. We hadden het er vanmorgen tijdens de eerste hoorzitting – die heel interessant was – uitgebreid over.

Vandaag bestaat er een leerkrachtendatabank waarop werkzoekende leerkrachten en scholen vrijwillig hun cv of vacatures publiceren. Tijdens de plenaire vergadering zei u duidelijk dat u geen voorstander was om de scholen te verplichten om de vacatures op de leerkrachtendatabank te publiceren.

In artikel 18 van het decreet Rechtspositie staat nochtans het volgende. "De inrichtende machten delen hun vacante betrekkingen mede al naargelang de ligging van de instelling of het centrum waarbij de betrekking vacant is, aan de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding of aan de Brusselse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding."

Minister, klopt het dat artikel 18 van het decreet Rechtspositie de scholen verplicht om de vacatures te publiceren op de leerkrachtendatabank? Hebt u zicht op het aantal scholen dat zijn vacatures niet publiceert op de leerkrachtendatabank? Bent u bereid om alsnog in te gaan op ons voorstel om, zoals artikel 18 het beschrijft, de scholen te verplichten hun vacatures te publiceren?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het decreet Rechtspositie van personeelsleden in het gesubsidieerd onderwijs bevat een bepaling die stelt dat scholen hun vacante betrekkingen meedelen aan VDAB of aan ACTIRIS al naargelang de inplanting van de instelling of het centrum waarbij de betrekking vacant is. De bepalingen in het decreet bevatten trouwens geen sanctie en ik ben niet van plan om daar effectief sancties aan te verbinden en een decretale wijziging op dat vlak voor te stellen. Ik ga er immers van uit dat in tijden van lerarentekort een school alle mogelijke kanalen zal gebruiken om haar vacatures kenbaar te maken, met inbegrip van de officiële kanalen van VDAB en ACTIRIS.

Daarnaast is er een specifieke problematiek die we in rekening moeten brengen. Bepaalde personeelsleden die al in het onderwijs zitten of eerder prestaties hebben verricht, hebben voorrang op een aanstelling in een vacante en niet-vacante betrekking. De rechtspositie bepaalt immers dat een tijdelijk personeelslid met het recht op een tijdelijke aanstelling van doorlopende duur (TADD) en die geen voltijdse betrekking heeft, het recht heeft op elke vacature die in de loop van het schooljaar in een school van het schoolbestuur of van de scholengemeenschap ontstaat. Scholen moeten dus in eerste instantie intern nagaan of er potentiële kandidaten zijn om vacatures in te vullen.

Tot slot zijn er de reffectatieregels. Dat betekent dat de vacante betrekking eerst moet worden toegewezen aan een boventallig personeelslid. Deze verplichting geldt in het basis- en secundair onderwijs ten aanzien van de volledige scholengemeenschap en voor de scholen die niet tot een scholengemeenschap behoren in

het gemeenschapsonderwijs op het niveau van de scholengroep. In het gesubsidieerd onderwijs is dat zelfs Vlaanderenbreed, via de toewijzingen van de Vlaamse reffectatiecommissie.

Als je de deze regelgeving uit het decreet Rechtspositie in overweging neemt, dan kan de vraag worden gesteld of je daarbovenop nog eens een extra verplichting moet gaan toepassen zoals sanctionering. Ik twijfel niet aan uw goede intenties, maar is het zinvol, gelet op de beperkingen die spelen, en vanuit de overweging dat ongetwijfeld elke school die een tekort heeft, alle mogelijke kanalen zal hanteren om aan het eigen tekort tegemoet te komen? Moeten we dan vanuit Brussel, niet volledig kennis van zaken hebbende, met vertrouwen in onze schoolbesturen, gaan beoordelen of al dan niet de geschikte kanalen zijn verkend en desgevallend degene die al een probleem heeft, ook nog eens een administratieve last opleggen? Moeten we gaan sanctioneren omdat die school al een probleem heeft en dat probleem in onze hoofde niet goed aanpakt? Ik ben niet geneigd om daar volmondig ja op te zeggen.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp.a): Minister, u gooit alles op een hoop. In artikel 18 staat dat het verplicht is. In een plenair debat zegt u dat u er geen voorstander van bent, terwijl in de wetgeving is bepaald dat het verplicht is. Er moet toch enige duidelijkheid zijn. Natuurlijk zal de ene school het wel doen en de andere niet. Maar het is toch belangrijk dat u, als overheid, een juist beeld hebt van waar er precies tekorten zijn. Er zijn regio's in Vlaanderen waar er een groot tekort aan leerkrachten is en waar geen leerkrachten worden gevonden en er zijn andere zones waar er een overschot aan leerkrachten is. Er is geen totaalbeeld en men weet dus niet waar men de beschikbare leerkrachten moet inpassen. Door het artikel te volgen – en dat wordt u als minister toch geacht te doen – zult u daarvan een beeld krijgen. Als u praat met de directeurs, zult u zien dat ze ervoor openstaan om dat te doen. Op basis van die objectieve gegevens kunt u op zoek gaan naar oplossingen.

U zegt altijd 'enerzijds, anderzijds', maar ik vraag u nu heel duidelijk: kunt u bevestigen dat artikel 18 bepaalt dat het verplicht is? Indien het verplicht is, waarom zegt u hier dan dat het vrijblijvend is? En, indien het verplicht is, waarom vraagt u dan niet aan de scholen om dat artikel 18 correct uit te voeren, zodat u een juist beeld hebt van het leerkrachtentekort? Ik wil van u graag een duidelijk en correct antwoord op die vragen.

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Minister, ik u in dezen bijtreden. Los van de techniciteit van de rechtspositie, mijnheer Vandenberghe, denk ik dat we moeten uitgaan van een heel groot vertrouwen in schoolbesturen, die werkgever zijn. Het is de essentie van elk wervend personeelsbeleid, in een markt waar het aantal beschikbare leerkrachten zeer schaars is, dat je alle mogelijke middelen inzet. Wij hebben alvast vertrouwen in die schoolbesturen dat ze dat ook zullen doen om de juiste profielen aan te trekken.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ik wil in dezen gewoon verwijzen naar het debat van deze ochtend. De vraag zelf is gesteld in de hoorzitting in verband met VDAB. Men gaf dan aan dat je goed moet kijken wat er online wordt gezet. Gaat het om een deeltijdse of een voltijdse opdracht? Is het een vervanging? Zijn de vacatures nog actueel? Er zijn betrekkingen die in eerste instantie vacant zijn binnen de schoolgemeenschap in het kader van de voorrangsregels. Daar wil ik toch ook naar verwijzen. 'Vacant' wil niet noodzakelijk zeggen 'vacant en invulbaar' omdat er conform de voorrangsregels anderen aanspraak op kunnen maken. Een goed

overzicht van waar er welke tekorten zijn, daar kan niemand tegen zijn, denk ik. De vraag is of het instrument van de databank van VDAB daarvoor het meest aangewezen is. Iets anders is, voor leerkrachten die een job zoeken, hoe ze dat het best doen; de websites van scholen zijn ook niet altijd up-to-date of heel accuraat. Ik treed wel bij dat we moeten opletten voor foute cijfers of overshooting, maar een goed zicht op de situatie, daar kan niemand tegen zijn.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: De vraag was of we daarin moeten sanctioneren.

Steve Vandenberghe (sp.a): Niemand heeft het woord 'sanctioneren' gebruikt.

Minister Ben Weyts: Ja, maar je moet toch een beetje consequent zijn? Als je zegt dat het verplicht is en dat ik ervoor moet zorgen dat iedereen dat naleeft, dan zeg je toch ook dat ik moet sanctioneren? Ik zeg u dat er inderdaad een decretale bepaling is, maar dat daar geen sanctionering aan verbonden is, want dat lijkt me niet zinvol. Als je uitgaat van vertrouwen in schoolbesturen, dan heeft het weinig zin om van hieruit te gaan oordelen, gelet op de voorrangs- en reffectatieregels die er bestaan, waarbij je moeilijk casus per casus kunt gaan oordelen, tenzij je een hele controle op het getouw zet om dan effectief te zien of elke vacature finaal wel terechtkomt in een VDAB-databank. Ik zou niet weten hoe we dat zouden moeten doen, alleszins niet zonder bijkomende administratieve lasten. Ik antwoord u dus dat het me geen goed idee lijkt om te gaan sanctioneren.

Hebt u een punt als u zegt dat de VDAB-databank en de gegevens niet volledig accuraat zijn? Neen, net vanwege het gegeven dat er door onze voorrangs- en reffectatieregels vacatures zijn die nog niet onmiddellijk voor iedereen opengesteld kunnen worden. VDAB-cijfers zijn wel relevant om een indicatie, een evolutie of een regionale spreiding weer te geven, want van de gegevens met betrekking tot de voorrangs- en reffectatieregels gaan we er toch van uit dat die regionaal verspreid zijn en overal op dezelfde manier gelden. De spanningsindicator toont nu al heel grote regionale verschillen aan, en vooral verstedelijking speelt daar een grote rol in. In mijn eigen regio, Halle-Vilvoorde, is dat 1,1, wat wil zeggen dat er per vacature maar gemiddeld 1,1 kandidaat is. Dat toont een serieus tekort aan.

Ik denk niet dat we onze energie op de schoolbesturen, die al met problemen en tekorten te kampen hebben, moeten gaan focussen of moeten gaan kijken of zij hun problemen wel genoeg aanpakken op de manier die wij voorschrijven. Wij gaan ervan uit dat een schoolbestuur dat al doet.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp.a): Komaan, minister, u antwoordt voortdurend naast de kwestie, ofwel uit onkunde ofwel uit onwil. Ik heb over sanctioneren niet gesproken.

Als u het artikel vrijblijvend wilt laten, verander het dan. Als u aan scholen duidelijk maakt dat het verplicht is, dan gaan ze het al beter toepassen. Ik spreek niet over sanctioneren, want ik weet ook wel dat elke school zijn eigen personeel beheert, maar het belangrijkste is dat u een beeld creëert over de Vlaamse situatie. Als dat niet de ideale manier is, mij niet gelaten, maar bied dan andere zaken aan om wel een correct beeld te krijgen. Draai niet de hele tijd rond de pot. Als minister op zo'n manier antwoorden op concrete vragen, dat vind ik niet correct en ik vind het nog erger als u de zaken omdraait.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de mogelijkheid voor leerkrachten om tijdens een verlofstelsel toch uren te presteren – 1227 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Loes Vandromme

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Minister, ook in het onderwijs kunnen personeelsleden gebruik maken van verschillende verlofstelsels. Ik denk aan zorgkrediet, loopbaanonderbreking om verschillende redenen, ouderschapsverlof en zo verder. Wanneer een personeelslid gebruikmaakt van zo'n langdurig verlof, zullen de prestaties van dat personeelslid worden overgenomen door een ander, vervangend personeelslid. Het gebeurt echter soms dat de school niemand vindt, vaak bij korte vervangingen, en dat die school dan toch een beroep doet op de medewerker die op dat moment verlof heeft. Niet zelden zijn leerkrachten die slechts deeltijds of tijdelijk niet aan het werk zijn, toch bereid om die vervanging op zich te nemen.

Daar blijken vandaag echter nog heel wat barrières voor te bestaan. Nochtans zou het voor veel scholen een oplossing kunnen zijn in hun zoektocht naar korte of andere vervangingen om personeelsleden tijdens hun verlofstel hier en daar te kunnen laten inspringen. Het spreekt voor zich dat het betrokken personeelslid voor de periode van die vervanging volwaardig als lesgever betaald wordt, maar afziet van de eventuele tegemoetkoming die hij of zij krijgt bij het opnemen van het verlofstelsel. Tijdens de periode die gewerkt wordt, zou de termijn van het verlofstel bijvoorbeeld opgeschort kunnen worden, zodat het nadien terug kan worden opgenomen. Aan de tewerkstelling van het personeelslid dat is aangesteld voor de vervanging tijdens het verlofstelsel, mag vanzelfsprekend niet worden geraakt. Tot slot zou het pas mogelijk gemaakt kunnen worden voor scholen om gebruik te maken van de mogelijkheid 'opschorten van verloven', als ze eerst onderbouwd hebben dat ze op geen enkele andere manier vervangers kunnen vinden. Het zijn maar enkele randvoorwaarden waar ik spontaan aan dacht, als men de mogelijkheid onder ogen zou willen nemen.

Minister, bent u op de hoogte van de problematiek, zoals hierboven geschetst? Hoe staat u tegenover de piste om, op vraag van de school en met de modaliteiten zoals hoger omschreven, leerkrachten die een verlofstelsel genieten, toch de mogelijkheid te geven vervangingen op zich te nemen? Kan het voorzien van de mogelijkheid tot tijdelijke opschorting van het verlofstelsel daar misschien een antwoord op zijn? Welke barrières zijn er momenteel die deze manier van werken verhinderen? Hoe zou dat toch mogelijk kunnen worden gemaakt?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Personeelsleden die een loopbaanonderbreking of een zorgkrediet genieten, kunnen dat verlof niet tijdelijk opschorten. De reden daarvoor is dat ze een uitkering ontvangen. Die uitkering wordt trouwens niet toegekend door Onderwijs, maar door de RVA. En dan zit je in de federale winkel. Het Departement Werk en Sociale Economie speelt daar ter zake ook wel.

Het opnemen van een opdracht zou betekenen dat het verlof moet worden stopgezet, wat natuurlijk vaak nadelig is voor het personeelslid, omdat het daardoor meestal een deel van zijn totale krediet verliest. Het is dus niet zinvol om een opschorting van de loopbaanonderbreking of het zorgkrediet in onze onderwijsreglementering te voorzien, zolang de regelgeving met betrekking tot de uitkeringen en de cumulatierегeling die daarop van toepassing is, daar niet op kan worden afgestemd.

Dat kan wel al voor andere verloven waarbij geen onderbrekingsuitkering wordt toegekend, zoals een verlof of een afwezigheid voor verminderde prestaties. Daar hebben we een tijd geleden bij besluit de mogelijkheid voorzien die toelaat dat een personeelslid tijdelijk opnieuw in actieve dienst treedt vanuit een verlof of afwezigheid voor verminderde prestaties of een deeltijdse of volledige terbeschikkingstelling wegens persoonlijke aangelegenheden voorafgaand aan het rustpensioen.

Ik heb die cijfers ook eens besproken in het kader van de cijfers rond ziekteverzuim. Daar zie je een gestage toename. Dat blijkt wel een goede mogelijkheid. In plaats van mensen te gaan verplichten om het binair te bekijken – ofwel in het kader van een verlofstelstel ofwel aan het werk – maakt die regeling wel een soort tussenoplossing mogelijk, waarbij je op deeltijdse basis wel weer aan de slag kunt, wat voor heel wat mensen toch een goede oplossing blijkt te zijn. Dat toenemende succes leidt er zelfs toe dat ook andere beleidsdomeinen bekijken in welke mate er een mogelijke voorbeeldfunctie zou spelen wat onderwijs betreft.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Bedankt voor uw antwoord, minister.

Op het terrein is het toch wel een vraag die leeft. U zult dat zelf ongetwijfeld ook horen van directies. Als er bijvoorbeeld iemand een week afwezig is en men vindt niemand, is er wel een collega die gerust bereid is om enkele dagen over te nemen, maar nu zijn er barrières door het feit dat men zorgkrediet heeft of in loopbaan-onderbreking is. U zegt: dat kan niet, want dat is federale regelgeving, omdat men dan de uitkering verliest.

Dat is waar, maar u zou ook kunnen trachten mee te zoeken naar een oplossing. U zou kunnen zeggen: ik weet dat hier vraag naar is en dat er op het terrein bereidheid is om dit te doen, laten we kijken hoe we samen de barrières daarrond kunnen opheffen. Als dat zou kunnen door overleg met het federale niveau, dan moet ik u vragen, minister, om dat overleg aan te gaan of om uw collega van Werk te vragen om dat met haar collega op te nemen. Ik weet dat op het terrein bij heel wat scholen, zeker voor korte vervangingen van een week of enkele dagen – als mensen een verlofstelsel nemen voor een heel schooljaar, bijvoorbeeld, gaan ze dat niet halfweg volledig opschorten – mensen bereid zijn om hun collega's en de leerlingen uit de nood te helpen. Daarom denk ik dat we alle maatregelen die kunnen bijdragen om ervoor te zorgen dat klassen en leerlingen niet zonder leerkracht vallen, minstens moeten onderzoeken en ook proberen te nemen. Ik vraag u om dat verder op te nemen.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Het is een ietwat delicate vraag, en ik heb ze een paar keer gelezen om te weten wat mevrouw Schryvers precies bedoelde. Als iemand een verlofstelsel aanvraagt, is daar een reden voor. Het is niet evident om daarin in te breken. Ik zou daar voorzichtig mee omspringen. Maar ik ben het eens met de minister dat het ene verlofstelsel het andere niet is en een verlofstelsel voor verminderde prestaties, bijvoorbeeld, inderdaad wel mogelijkheden biedt om in te gaan op de verzuchting van mevrouw Schryvers.

Ik wou, aansluitend bij deze vraag, van de gelegenheid gebruikmaken voor het volgende. Toevallig kreeg de directeur van mijn gemeenteschool twee weken geleden een sollicitatiebrief van een kleuterjuf die in een autonome kleuterschool werkt en die zwanger is. Zodra kleuterjuffen zwanger zijn, moeten ze tegenwoordig hun loopbaan onderbreken vanwege het risico op een ziekte die gevaarlijk is voor het ongeborn kind. Ze schreef dus een sollicitatiebrief met de vraag of zij gedurende die maanden niet in onze gemeenteschool, die een lagere school is, kon worden tewerkgesteld.

Ik stel die vraag met enige voorzichtigheid, want ik heb dat de voorbije jaren al enkele keren proberen aan te kaarten bij de vorige minister. Er spelen daaromtrent een aantal gevoeligheden, daar ben ik mij van bewust. Maar als mensen daartoe zelf het initiatief nemen en vragen om toch nog enkele maanden te kunnen werken, moeten we daar misschien wel iets aan kunnen doen. Sommige mensen, zeker als het gaat om de komst van een eerste kindje, willen in die periode toch aan de slag blijven. Ik vond het de moeite om deze vraag vanuit het werkveld nog eens aan te kaarten. In welke mate is het mogelijk dat nog eens te bekijken?

Loes Vandromme (CD&V): Ik sluit mij graag aan bij mevrouw Krekels. De buitenschoolse kinderopvang heeft ook heel vaak te maken met kinderbegeleiders die van de werkvloer geweerd worden, maar die, zeker in steden en gemeenten, soms ingezet worden op andere diensten. Ze doen daar dan soms competenties op die dan ook weer nuttig zijn in de buitenschoolse kinderopvang. We kunnen daar zeker uit leren.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Bedankt voor de suggesties. Ik weet dat de thematiek niet nieuw is. Ik ken de huidige en vorige federale ministers van Werk minder goed dan sommige collega's in de zaal of dan mijn voorgangers. Ik weet dat er hieromtrent wel al wat vragen zijn gesteld, maar ik zal eens bekijken welke mogelijkheden er zijn. Wel vrees ik dat de vraagstelling niet nieuw is aan Vlaamse zijde. Ik zal eens kijken wat de formele of informele antwoorden op die vraag geweest zijn en of er uitwegen mogelijk zijn.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Collega Krekels, ik begrijp niet zo goed waarom u het laat uitschijnen alsof wat ik hier suggereer, een verplichting zou zijn. Dat is helemaal niet het geval. Mensen die een loopbaanonderbreking nemen, doen dat natuurlijk met een bepaalde reden, maar dat neemt niet weg dat die mensen bereid zouden zijn om in de loop van het schooljaar enkele dagen, wanneer er zich iets voordoet, in te vallen. Ik heb getuigenissen van verschillende schooldirecties en ik zou heel graag hebben dat er werk van gemaakt wordt om na te gaan welke de mogelijkheden zijn. Je kunt natuurlijk verlof voor verminderde prestaties (VVP) opnemen, maar ik denk dat het wel wat ver gaat om op voorhand aan leerkrachten te vragen dat als ze instappen in een verlof voor verminderde prestaties, de mogelijkheid open te houden dat ze de school kunnen depanneren, zolang ze nog recht hebben op zorgkrediet of een loopbaanonderbreking. Laat ons dus samen zoeken of er een andere oplossing mogelijk is.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over traumabegeleiding en psychologische opvang op school
– 1259 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over projectsubsidies voor de begeleiding van getraumatiseerde asielkinderen
– 1350 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de stopzetting van de ondersteuning voor getraumatiseerde vluchtelingkinderen door de CLB's
– 1352 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Jan Laeremans

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Het gebeurt vaak dat een leerling posttraumatische stress vertoont, vooral bij vluchtelingen. In het verleden heb ik al vragen gesteld over een aantal voorvallen waarbij kinderen van asielzoekers plotsklaps en definitief uit de klas verdwijnen en de leerkracht en schoolvriendjes verweesd achterblijven. Dat is een traumatische ervaring voor het kind in kwestie, maar eveneens voor de klasgenoten die achterblijven.

Om daar iets aan te doen riep voormalig onderwijsminister Crevits in de vorige legislatuur iets als traumapsychologen in het leven. Zo werd in een besluit van de Vlaamse Regering van 2016 budget uitgetrokken voor het aanstellen van een twaalfstal psychologen voor heel Vlaanderen. Die traumapsychologen zijn er dus voor leerlingen met een vluchtverhaal of in migratiecontext of met mogelijke andere trauma's of moeilijkheden op school. Naast deze leerlingen zijn er ook veel andere leerlingen op de schoolbanken die gebaat zijn bij een traumasensitieve aanpak op school. Denk bijvoorbeeld – en dat is ook heel actueel – aan mishandelingen-, verwaarlozings- of geweldcontexten. Bij bezorgdheden konden scholen en centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's) dan die traumapsychologen contacteren.

Omdat het algemene welbevinden van een leerling op school cruciaal is voor het leervermogen en het algemene succes en trauma's en posttraumatische stress dat welbevinden in de weg staan en omdat zo'n specifieke noden de expertise van de leerkracht ver kunnen overstijgen, is een gepaste flankerende opvang meer dan wenselijk. Traumapsychologen werden, voor zover we konden nagaan, nooit ingezet bij uitzettingen. Ze vormen een schakel tussen Onderwijs en Welzijn en deden dus zelf geen traumaopvang of -therapie. Wel ondersteunden zij CLB's en scholen in de vorm van coaching bij begeleiding van deze leerlingen, handvatten voor de zorg op school, overleg met de context en school, advies in de aanpak en sensibilisering.

Het was een tijdelijk project, dat enkele keren werd verlengd omdat de nood er duidelijk was en de traumaopvang zijn nut bewees. Op dit moment is nog niet geweten of dit project opnieuw zal worden verlengd door de huidige Vlaamse Regering. Ik schreef dit vooraleer we van u het nieuws daarover kregen, minister. Ondertussen is dat wel geweten en is dit zinnetje helaas achterhaald.

Minister, erkent u dat er in de Vlaamse scholen nood is aan traumabegeleiding en psychologische opvang, van welke oorzaak dan ook?

Erkent u dat de voorbije jaren goed werk is geleverd door het aangestelde team van traumapsychologen?

Zult u het net afgelopen project traumapsychologen voortzetten? Indien niet, hoe en wat zult u beleidsmatig ondernemen om te voorzien in gepaste opvang en begeleiding in gevallen van trauma en posttraumatische stress in Vlaamse scholen?

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): In 2017 kende de toenmalige Vlaamse Regering projectsubsidies toe aan CLB's in het kader van de ondersteuning van kinderen van asielzoekers met een traumaproblematiek.

In iedere provincie konden zo onder andere traumapsychologen aan het werk worden gezet voor de aanpak van deze specifieke thematiek.

Dit project had drie doelstellingen. Ten eerste, de ondersteuning en versterking van CLB-medewerkers en scholen in het omgaan met trauma bij asielkinderen door middel van kennisoverdracht over trauma, het vaardig maken in omgaan met trauma en het vertalen van de onderwijsnoden van asielkinderen met een trauma. Ten tweede, het opnemen van de draaischijffunctie van het CLB voor traumabegeleiding van asielkinderen. Ten derde, het samenwerken met netwerkorganisaties, zoals vzw Solentra, voor het opzetten van een doelgerichte werking.

In 2018 en 2019 werden de projectsubsidies telkens verlengd. Met relatief weinig middelen kon het project al mooie resultaten voorleggen. Het is duidelijk dat er ondertussen heel wat expertise kon worden gehaald uit de werking van traumapsychologen.

Voor de volgende jaren zijn er overigens plannen om met dit project ook de focus te leggen op enkele andere zaken, onder andere: verbreding van de doelgroep asielkinderen naar niet-asielkinderen vanuit een traumatische achtergrond; verbreding van opvolging op korte termijn naar opvolging op lange termijn – ouder wordende kinderen die pas dan met de trauma's te maken krijgen, bijvoorbeeld IS-kinderen; verbreding van de focusgroep naar lerarenopleiding – de integratie in het curriculum; verbreding binnen de CLB-sector in functie van de verplichte interventies voor anderstalige nieuwkomers en, ten slotte, verbreding van traumapreventie naar integratie, bijvoorbeeld in kader van handelingsverlegenheid en aangepaste attitudes. Met andere woorden: er is nog werk aan de winkel.

In antwoord op een vraag om uitleg van de heer De Ro op 1 maart 2018 sprak de toenmalige minister van Onderwijs Crevits haar appreciatie uit voor het werk rond deze specifieke problematiek. Ze stelde toen ook dat de psychologen er in de eerste plaats zijn om CLB's en scholen te ondersteunen en hun de nodige expertise aan te reiken.

In een persbericht van 5 februari lezen we nu dat deze projectsubsidies met ingang van 1 februari 2020 worden afgeschaft.

Minister, hoe werd dit project geëvalueerd na ieder subsidiejaar? En wie maakte die evaluaties op?

Welk afwegingskader hebt u gebruikt om te oordelen dat de CLB's nu zelf over de nodige expertise beschikken en een gespecialiseerde ondersteuning verder niet meer nodig is?

In het persbericht geeft u aan dat er een oplossing wordt gezocht voor het personeel dat op dit project werkte. Aan welke oplossingen denkt u concreet?

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp-a): Voorzitter, de collega's hebben de context over dit project voor getraumatiseerde vluchtelingenkinderen al goed geschetst: wat het precies inhoudt, waarom het zo belangrijk is om dat soort kinderen te helpen om zo snel mogelijk een plaats te vinden op school, maar ook in de maatschappij, en waarom het getuigt van menselijkheid om in die kinderen te investeren.

Het project is inderdaad gestart in december 2016 en is dan telkens verlengd door minister Crevits, omdat zij inderdaad zag dat de nood op het terrein nog steeds zeer groot was en omdat er nog altijd vraag was naar expertise rond trauma bij de CLB's en de scholen. Nu moet ik inderdaad ook in de pers lezen dat het project heel plots werd stopgezet, met getuigenissen van de betrokken personen dat ze dat heel last minute hebben gehoord, dat er geen negatieve evaluatie is gebeurd en dat er ook geen overleg is geweest met de betrokken organisatie, zodat die dat plotsklaps op hun boterham kregen.

Op welke basis wordt dit project niet meer gesubsidieerd?

Hebt u hierover overleg gepleegd met uw collega van Inburgering en Integratie? Ik vrees dat we de slaagkansen van vluchtelingenkinderen op deze manier zwaar hypothekeren.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Sinds 2015 kregen we in het onderwijs een verhoogde instroom van leerlingen met een vluchtverhaal. Daardoor kwamen ondersteuningsnoden rond trauma naar de voorgrond.

Kinderen die traumatiserende situaties hebben meegemaakt, geven hun leerkracht vaak signalen. Het herkennen of detecteren van deze signalen en er vakkundig mee omgaan is heel belangrijk. Juist daarom is het project trauma ingevoerd, om CLB-medewerkers en scholen te professionaliseren rond het herkennen van en omgaan met trauma bij leerlingen met een vluchtverhaal. In elke Vlaamse provincie en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest werden binnen de CLB's traumapsychologen aangesteld om netoverstijgend te werken rond trauma.

Concreet was hun opdracht drievoudig: kennisoverdracht en vorming, het vaardig maken in het omgaan met trauma en het vertalen van de specifieke onderwijsnoden van deze leerlingen voor scholen en CLB's en het uitbouwen van een netwerk van relevante partners en organisaties in het kader van doorverwijzing. Het project heeft drie jaar gelopen, het was een tijdelijk project. Op drie jaar tijd werden goede resultaten geboekt, het kreeg een positieve evaluatie, en de vooropgestelde doelstellingen werden bereikt.

Er werd dankzij de grote inzet van de traumapsychologen, CLB's en scholen heel wat gerealiseerd. Een gemeenschappelijke vorming werd ontwikkeld. Daarbij werden alle CLB's bereikt en in elk CLB werd minstens één medewerker gevormd. Dat is 'teach the teacher' en 'coach the coacher'. Er werden minstens 111 vormingen voor scholen georganiseerd, waarbij er 365 scholen bereikt werden.

Er werd ondersteunend materiaal ontwikkeld, met fiches en een handleiding voor scholen en CLB's. De consultfunctie waarop een beroep kon worden gedaan, leverde 720 vragen op, waaruit ook lering kon worden getrokken.

Tijdens het project werd gewerkt aan borging van de expertise via vormingen, artikels in Klasse en een themapagina op KlasCement. Om de opgedane kennis verder te borgen, hebben de CLB-centrumnetten afspraken gemaakt om dit thema verder op te nemen in hun werking. Ik ben ervan overtuigd dat we de CLB's succesvol hebben kunnen professionaliseren rond dit thema en dat de scholen die bij dit thema ondersteuning nodig hebben, nog altijd kunnen rekenen op de

expertise die ondertussen verworven is in hoofde van hun CLB. Daarnaast beschikken CLB's trouwens zelf al over zeer veel expertise en hebben ze zelf gespecialiseerd personeel, zoals psychologen en pedagogen, in dienst.

De betrokken personeelsleden die via detachering aan het project werden toegerekend konden allen terugkeren naar hun ambt. De traumapsychologen die contractueel werden aangesteld, hadden allen slechts een contract binnen subsidie tot het einde van de projectperiode. Reeds voor het einde van de subsidieperiode hebben sommigen de beslissing genomen om het project te verlaten. Sommigen zijn zelfs vroeger gestopt dan de periode van de subsidie.

Mochten er door de opzegging van het project nog kosten gemaakt worden in verband met verbrekingsvergoedingen voor gedetacheerden, dan kunnen die ingediend worden bij het eindverslag van de subsidie 2019-2020. In een 'achterafverrekening' kan die optie, die mogelijkheid is voorzien.

Conclusie, het was een tijdelijk project. Dat liep op een bepaald moment af, meer bepaald op het einde van het afgelopen jaar. De verschillende werknemers van de CLB's zijn opgeleid en kunnen dus de expertise doorgeven. Ik denk dat de doelstellingen behaald zijn. We voorzien dan ook niet in een herneming van het project. Mocht later blijken dat er nog nood aan is, om welke omstandigheid ook, bijvoorbeeld dat bij een CLB werknemers met die expertise verdwijnen, dan kunnen we nog altijd voorzien in een nieuw project in een latere fase. Ik zie dat nu niet onmiddellijk gebeuren. Ik denk dat dit een succesvol project geweest is. Wie opgeleid moest worden, werd opgeleid en die mensen kunnen ervoor zorgen dat men, wanneer de vragen worden gesteld in de scholen, de verworven CLB-expertise altijd aan de scholen kan worden aangeboden.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Soms is mij de visie achter dit beleid niet altijd duidelijk. We hebben in 2018 en 2019 een positieve evaluatie gehad van het project. Meer nog, er werd gezegd dat het project zeer goed werkt en aangezien er een grote nood is aan traumabegeleiding, moet het uitgebreid en breder toegepast worden, ook om problemen bij migratiekinderen vroegtijdig te detecteren, want het project wordt ook belangrijk geacht op vlak van integratie. Tot 2019 werd dit steeds bevestigd. Nu wordt plots, in enkele maanden tijd, de conclusie getrokken dat het doel is bereikt aangezien de trauma's zijn opgelost en weggewerkt. In minder dan een jaar tijd is er een omslag van 180 graden, en dat nog wel met dezelfde meerderheidspartijen. Dat vind ik een heel eigenaardige redenering en een bijzonder vreemd signaal aan het onderwijs.

Bovendien is de communicatie over de stopzetting van dit project niet goed verlopen. Dat is jammer voor de mensen die aan het project meewerkten. Ze hebben meermaals gemaild of getelefoneerd, maar kregen weinig tot geen reactie.

Minister, ik wil concluderen, zoals ik ook al heb aangegeven in mijn vraag, dat die noden er echt wel zijn. Niemand zal dat tegenspreken. We zeggen zo vaak dat we de problemen die niet legergerelateerd zijn, maar op vlak van welzijn wel een impact hebben op de schoolcarrière van kinderen, ook moeten kunnen aanpakken en ze niet mogen overlaten aan de leerkrachten alleen. Ze hebben daar die extra ondersteuning voor nodig. Dit was een project dat heel positief is geëvalueerd en dat goed werkte. Ik vind het jammer dat daar de, volgens mij niet onderbouwde, beslissing is genomen om dat stop te zetten.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Minister, ik sluit mij aan bij de vorig spreker wat betreft de onduidelijke communicatie. Ik hoor ook dat er vanuit het werkveld

vragen gesteld zijn over de verlenging van het project en dat daar weinig antwoorden op gekomen zijn. Het is inderdaad zo dat een aantal mensen de vlucht vooruit hebben genomen en teruggekeerd zijn naar hun vorige job, of een andere job gezocht hebben. Niet iedereen was weg, natuurlijk, en als je dan met terugwerkende kracht een beslissing neemt, is dat soms wel pijnlijk voor de mensen op het werkveld die last minute te horen kregen dat het project niet werd verdergezet.

Projectmiddelen faciliteren altijd een zekere dynamiek. Het goede hieraan is dat er een goed rapport is voor de CLB-medewerkers en dat ze de expertise die moest worden verworven, ook verworven hebben. De vraag blijft of deze projectmiddelen al meetellen in de 6 procent besparingen die voor de CLB's op tafel ligt.

Wat de toekomst betreft, werd er al gesproken over de verbreding en de borging. Ik herinner mij dat u vorige week naar aanleiding van mijn vraag om uitleg over de begeleiding voor zieke kinderen zei dat er ook middelen zouden worden vrijgemaakt voor leerlingen met psychische problemen. Ik stel voor dat de expertise die is opgedaan over de traumaproblematiek meegenomen wordt in die begeleiding van kinderen met psychische problemen. Ik vermoed dat hier een brug gemaakt kan worden. Misschien kunnen we daar die verbreding en die borging ook wel maken.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp-a): Minister, ik kan alleen maar herhalen dat het project werd opgestart in 2016 en door minister Crevits telkens werd verlengd, omdat zij blijkbaar wel de nood daarvan zag op het terrein en blijkbaar wel de roep van scholen en CLB's hoorde voor extra ondersteuning omdat er nog altijd getraumatiseerde vluchtelingenkinderen aankomen in ons land. Die projecten werden inderdaad positief geëvalueerd.

En dan hoor ik u hier plots zeggen dat u weet dat de nood er eigenlijk niet meer is. Dat vind ik natuurlijk heel vreemd, omdat ik weet dat u geen overleg hebt gepleegd met de mensen van het project, ook al hebben zij daar herhaaldelijk, maar vergeefs om gevraagd. Ik vind het een zeer kwalijke manier van werken om zo te communiceren met mensen die zich dag in dag uit inzetten voor een zeer kwetsbare doelgroep. Ik zie er ook een indicatie in dat het project u eigenlijk niet interesseert.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Collega's, ik wil hier toch wel iets benadrukken. Een aantal jaar geleden is het initiatief genomen om het project op te starten als een tijdelijk initiatief. Ik denk dat het heel belangrijk is, als we met een tijdelijk initiatief werken, om dat op geregelde tijdstippen te evalueren en om te kijken of de nood er nog is. Als de nood er nog is, dan verlengen we het project, maar we moeten ook de moed hebben om het te beëindigen als de nood voldaan is. De minister heeft aangegeven om welke redenen het initiatief beëindigd is.

Ik heb ook wat zoekwerk gedaan om te weten wat er uit dit project ontstaan is dat de mensen van de CLB's en scholen in de toekomst kan helpen. Ik kom dan bijvoorbeeld uit op de brochure 'Trauma- en cultuursensitief werken in de klas'. Dat is een heel uitgebreide brochure, opgemaakt specifiek voor leerlingen met een vluchtverleden, maar ook voor andere leerlingen. In die brochure wordt duidelijk gezegd wat een trauma is en waarom het belangrijk is om erop in te gaan, hoe men daarop in kan gaan, welke rol de school daarin kan spelen en wat de do's en don'ts zijn. Er staat ook een lijst in die heel regelmatig geüpdatet wordt, laatst nog op 22 mei 2019, met per provincie alle contactgegevens van mensen met de nodige kennis en knowhow rond traumabegeleiding. Dat zijn resultaten die uit een inderdaad heel goed initiatief komen. Als we zien dat het werkt, dat er voldoende mensen zijn opgeleid en dat we de leerlingen en leerkrachten die bepaalde noden ervaren, een antwoord kunnen bieden, dan moeten we dat initiatief ook durven af te ronden.

Ik denk dus dat het goed is dat we dat durven te doen. Als we tijdelijke projecten echter allemaal structureel verankeren, dan kan dat ervoor zorgen dat onze middelen voor Onderwijs versnipperd raken. Het is dus goed dat we dit initiatief op deze manier geëvalueerd hebben. Er is voldoende knowhow in het veld om hiermee verder te gaan. Dit is volgens mij echt geen verkeerde beslissing geweest.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik laat insinuaties en beschuldigingen inzake vermeende interesse voor rekening van sommige vraagstellers. Maak gewoon een nuchtere analyse. Als je een contracttermijn hebt, dan bereik je op een bepaald moment een eindpunt. Voor dit initiatief was dat eind 2019. Als je vaststelt dat de vooropgestelde doelen bereikt zijn, dat diegenen die opgeleid dienden te worden, opgeleid werden en dat zij nu zelf kunnen instaan voor noden die zich aandienen in de school, dan zie ik niet in waarom we diegenen die al opgeleid zijn, nogmaals zouden moeten opleiden of wat dan ook. Dat is gewoon een nuchtere en objectieve vaststelling, zeker gelet op de huidige budgettaire schaarste. Dit project heeft zijn doelstelling tot tevredenheid gerealiseerd, namelijk CLB-medewerkers opleiden om deze taak op zich te nemen en om snel te reageren en op te treden als er zich noden voordoen. U moet hier niet al te veel achter zoeken of zaken gaan insinueren. Dit is gewoon een nuchtere en objectieve analyse.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Als er een grondige evaluatie onder zou zitten, dan kan ik niet anders dan tot de conclusie komen dat er een nood is aan trauma-begeleiding in het onderwijs. De wachtlijsten voor psychologische hulpverlening zijn zeer groot.

Als u wilt inzetten op integratie en ervoor wilt zorgen dat de kinderen die hier toekomen en met trauma's zijn opgezaald, hun leven uitbouwen in onze maatschappij, hebben we er zelf alle baat bij dat zij goed worden begeleid om hun integratie te vergemakkelijken en te bevorderen. U maakt de foute beslissing. In plaats van projectmatig hierop in te zetten, is er nood aan een structurele ondersteuning eerder dan aan de afbouw van een tijdelijk project. Dat wordt bevestigd door experts, CLB's en onderzoekers. De vorige minister zei steeds dat het project zou worden voortgezet omdat de nood zo groot is. Mocht ik de minister van Onderwijs geweest zijn, had ik het omgekeerde gedaan en het project structureel verankerd. Want ik denk dat er op het veld een echte, reële en grote nood is aan deze hulp.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Om af te sluiten, wil ik twee zaken aanhalen. Minister, kunt u, wanneer er beslissingen worden genomen, het werkveld tijdig en goed informeren? Dat is iets wat heel sterk wordt gevraagd.

Het borgen en het bouwen van bruggen naar toekomstige beslissingen, zoals ik aangaf, het leren uit ervaringen, de middelen die er misschien worden vrijgemaakt voor mensen of leerlingen met psychische problemen: ik kijk er alvast naar uit.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp-a): Minister, u zegt dat, wat u betreft, de doelstellingen op het vlak van het ondersteunen van getraumatiseerde vluchtelingenkinderen werden gerealiseerd. Ik kan het alleen maar fundamenteel oneens zijn met u en mij heel erg afvragen waarop u zich baseert indien u niet eens met de betrokken partijen hebt gesproken.

Ik kom hier alleen tot de nuchtere observatie dat een verlenging in het verleden wél kon en vandaag niet meer. Voor mij is dat een politieke keuze, en wij zouden een andere hebben gemaakt.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Annabel Tavernier aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het overleg met de minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met de promotie van meertaligheid, over het Nederlandstalige onderwijs in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest – 1271 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Loes Vandromme

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Voorzitter, de huidige Brusselse Hoofdstedelijke Gewestregering heeft voor het eerst een Brusselse minister van Meertaligheid, een functie die werd toebedeeld aan Sven Gatz van Open Vld. Minister Gatz wil met deze functie onder meer de meertaligheid in het onderwijs in Brussel bevorderen om tegemoet te komen aan de huidige Brusselse meertalige realiteit en balanceert hiermee op de grenzen van de bevoegdheidsverdeling. Onderwijs is immers duidelijk een gemeenschapsmaterie.

Minister, over deze kwestie stelde ik u reeds een vraag om uitleg in de commissievergadering van 7 november 2019. Toen gaf u aan dat er binnen afzienbare tijd een overleg zou plaatsvinden met minister Gatz, waarbij u zou peilen naar de concrete plannen van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering omtrent de promotie van meertaligheid in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel.

Ondertussen heeft minister Gatz een oriënteringsnota rond de promotie van meertaligheid gepubliceerd, waarin hij zijn visie en beleidsdoelstellingen uit de doeken doet. De centrale doelstelling van zijn nota is dat alle Brusselse jongeren op 18-jarige leeftijd drietalig zijn. Over deze nota stelde ik een actuele vraag aan Vlaams minister van Brussel Dalle tijdens de plenaire vergadering van 11 december 2019.

Tot slot maakt minister Gatz als Nederlandstalige minister in de Brusselse Hoofdstedelijke Regering ook deel uit van het College van de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC), waar hij bevoegd is voor het onderwijs en de scholenbouw. In die zin is VGC-Collegelid Gatz een belangrijke partner van de Vlaamse Gemeenschap in de aanpak van de uitdagingen inzake het Nederlandstalige onderwijs in Brussel.

Minister, hebt u in tussentijd een overleg gehad met Brussels minister en VGC-Collegelid Sven Gatz over de oriënteringsnota rond de promotie van meertaligheid? Zo ja, wat zijn de algemene conclusies en resultaten van dit overleg?

Indien dit overleg heeft plaatsgevonden, hebt u daarnaast nog andere thema's besproken tijdens dit overleg? Zo ja, welke en wat waren de conclusies?

Plant u een opvolggesprek met de heer Gatz om de voortgang van de gemaakte afspraken te evalueren?

Plant u in de toekomst ook een overleg met uw Franstalige collega, minister Caroline Désir, om te bekijken hoe er voor elk ketje een kwaliteitsvolle onderwijsplaats kan worden voorzien?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik kan vanzelfsprekend enkel toejuichen dat het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest binnen zijn bevoegdheden middelen vrijmaakt om de kennis van het Nederlands, het Frans en het Engels te bevorderen. Ik ga ervan uit dat iedereen te goeder trouw handelt en dus de regels respecteert. In die zin zie ik dus geen problemen.

Wij zijn er als Vlaamse Regering ook van overtuigd dat een degelijke kennis van meerdere talen een verrijking is, een zegen, en niet alleen voor het individu. Ook de gemeenschap profiteert ervan. Dat is een onmiskenbare troef voor Vlamingen, en dus ook voor anderen.

In een tweetalig stadsgewest als Brussel geldt dat misschien nog veel meer dan elders. Dat is ook de reden waarom Nederlandstalige lagere scholen in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest meer mogelijkheden hebben om Frans te geven. In Vlaanderen is het vanaf het derde leerjaar mogelijk om Frans te geven. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest is dat mogelijk vanaf het eerste leerjaar, specifiek vanwege het tweetalige statuut van Brussel-Hoofdstad en het betrokken gewest. Daarnaast hebben natuurlijk ook middelbare scholen de mogelijkheid om op bepaalde voorwaarden enkele niet-taalklassen ook aan te bieden in het Frans, Engels of Duits.

Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest kent met Nederlands en Frans natuurlijk twee officiële talen. Het lijkt mij dan ook evident dat, als het gaat over meertaligheid, er in eerste instantie gefocust wordt op datgene wat een wettelijk statuut heeft, namelijk kennis van het Frans en kennis van het Nederlands. Want ter zake is er toch nog wel een achterstand dicht te rijden. De recente cijfers zijn op dat vlak toch redelijk ontvullend. Ik neem ze er even bij. De kennis van het Nederlands bij Brusselaars was in 2001 al niet zo denderend: 33 procent van de Brusselaars zei de taal goed te beheersen. Dat is ondertussen, in 2019, gehalveerd tot 16 procent. Dat is toch een zorgwekkende evolutie. Als men daar iets aan wil doen, vind ik dat vanzelfsprekend prima. Anderzijds moeten we aan onze kant ook erkennen dat de kennis van het Frans erop achteruitgegaan is bij de Vlaamse jongeren. We hebben dus zelf ook werk en moeten ook voor eigen deur gaan vegen.

Ik heb in het kader van een en ander wel al samengezeten met minister Gatz. Daarbij heeft hij zijn doelstellingen in grote lijnen gedefinieerd. Concrete projecten of voorstellen waren daar niet bij. Ondertussen zitten onze administraties wel aan tafel. Er lopen dus gesprekken met de Franse Gemeenschap en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Ook de Vlaamse en Franse Gemeenschapscommissie zijn daarbij betrokken. Er is ook het ruimere verhaal van de zogenaamde Strategie 2030, maar dat staat allemaal nog in de kinderschoenen. Concrete voorstellen zijn daar dus nog niet op tafel gelegd, bij mijn weten.

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Bedankt voor uw antwoorden, minister. Ik ben blij te horen dat de bevoegdheidsverdeling voor u een heilig goed is. Ik vind het ook positief dat u bij de invulling van die meertaligheid in Brussel de prioriteit bij het verhogen van de kennis van het Nederlands onder de Brusselaars legt. De cijfers die u zelf aanhaalde, liegen er niet om.

De kennis van het Nederlands, maar ook van het Frans, gaat bij de Brusselse ketjes in dalende lijn. Voor onze fractie is een sterke vreemdetalenkennis uiteraard een absolute troef voor elke jongere. We stellen dat niet in vraag, integendeel. Maar een ommezwaai naar meertaligheid, zoals minister Gatz predikt, terwijl de tweetaligheid nog compleet te wensen overlaat, dat is als willen lopen voordat je kunt stappen.

Laat ons daarom eerst werk maken van die uitstekende kennis van het Nederlands en het Frans. Ik heb er alle vertrouwen in dat u die accenten hebt beklemtoond in

uw overleg met minister Gatz. Ik denk ook dat de uitwisseling van taal- en andere leerkrachten, waar u werk van wilt maken, sterk kan bijdragen tot die sterkere kennis van het Nederlands en het Frans.

Tot slot ben ik ook blij te horen dat er contacten zijn met de Franse Gemeenschap om na te gaan hoe het niveau van het Nederlands en het Frans bij de Brusselse ketjes omhoog kan worden gebracht. Onderwijs in Brussel is een gedeelde bevoegdheid van de Franse en de Vlaamse Gemeenschap. Beide gemeenschappen dienen hun verantwoordelijkheid op te nemen en met elkaar in overleg te gaan over de vraag hoe de lat in Brussel omhoog kan.

Ik klopte in het verleden al vaak op die nagel en zal dat blijven doen, omdat die samenwerking in Brussel zo belangrijk is. Ik ben benieuwd wat de contacten in de komende maanden en jaren zullen opleveren.

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Minister, ik dank u voor uw verhelderende antwoorden. Als je kijkt naar het veranderende landschap in Brussel van de afgelopen vijftig jaar, merk je dat het aantal mensen voor wie het Nederlands de eerste taal is inderdaad achteruitgaat, maar je merkt ook dat de mensen die tweetalig zijn vooruitgaat. Dat heeft grotendeels te maken met de manier waarop de voorbije jaren is ingezet op het onderwijs in de Vlaamse scholen in Brussel. Ook inzake scholenbouw is daar enorme vooruitgang gemaakt. We moeten kijken naar de realiteit. Ik ben het ermee eens dat in Brussel de belangrijkste taal voor de Nederlandstaligen het Frans is en voor de Franstaligen het Nederlands. We moeten met de Franse Gemeenschap in overleg gaan en ervoor zorgen dat we in het tweetalige gewest Brussel maximaal inzetten op die tweetaligheid. Maar als ik in de realiteit kijk naar mijn kinderen, merk ik dat die tweede taal het Engels is. Dat heeft te maken met de populaire media, die grotendeels in het Engels zijn. Als je naar meertaligheid kijkt in de toekomst, waarbij het belang van het Engels niet zal verminderen, is het wel heel belangrijk om het Engels mee te nemen. Meertaligheid is altijd een troef geweest.

Minister, waar u 100 procent gelijk in hebt, is dat inderdaad, niet alleen in Brussel, maar ook daarbuiten, de kennis van het Frans bij onze jongeren er, in enkele generaties tijd, dramatisch op is achteruitgegaan. We moeten een serieuze inhaalbeweging maken. We moeten bijvoorbeeld overwegen in welke mate we het CLIL-onderwijs verder moeten onderzoeken. Wij zijn een kennisregio, die nood heeft aan een goede talenkennis. Die talenkennis staat niet in tegenstelling tot een goede kennis van de eigen Nederlandse taal.

Minister Ben Weyts: Dit is een interessant debat, dat ons de hele dag zou kunnen bezighouden. Wat voor mij een bezorgdheid is, is dat Brussel, als hoofdstad van 6,5 miljoen Vlamingen ook verondersteld wordt officieel een tweetalige stad te zijn. Het klopt dat het aantal tweetalige gezinnen misschien wel toeneemt, maar de kloof met de rest groeit. De kennis van het Nederlands bij de brede lagen van de bevolking neemt af. We krijgen dus een soort meertalige elite en al de rest, die daaronder zit. De cijfers met betrekking tot de kennis van het Nederlands zijn zorgwekkend als je denkt aan de mogelijkheden qua sociaal-economische mobiliteit die die kennis in Brussel biedt, zowel voor de geschoolde als voor de ongeschoolde bevolking.

Als het gaat over ongeschoolden, denk ik aan DHL dat zijn vacatures niet ingevuld krijgt en geen hoge taalvereisten stelt. Dat baart mij zorgen.

In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest moet men toch doordrongen zijn van het gegeven dat als men het goed voor heeft met de sociaal-economische toekomstkansen van zijn inwoners – dat alleen al, los van het politieke of het

communautaire –, het goed zou zijn om het Nederlands als tweede taal aan te bieden en te doceren. Het is bij uitstek het Nederlands dat de sociaal-economische kansen van eenieder in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest versterkt.

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Ik heb geen verdere vragen. Minister, ik bedank u voor uw antwoorden.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jo Brouns aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over cyberveiligheid van scholen – 1289 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Loes Vandromme

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Helaas is cybercriminaliteit een zeer actueel thema. Vorige week dinsdag werd het Atlas College in Genk nog het slachtoffer van hacking. De zogenaamde gijzelsoftware blokkeerde er alle computers. Inmiddels wordt de lijst van bedrijven, overheden en helaas ook scholen die getroffen worden door cyberaanvallen almaar langer. Het is dus hoog tijd dat we stilstaan bij en reflecteren over die verschillende vormen van digitale criminaliteit.

De aanvallen blijken vaak uit het buitenland te komen, maar de precieze oorsprong blijft meestal onbekend. Hackers versleutelen bestanden op verschillende netwerken met kwaadaardige software. Organisaties kunnen bijgevolg niet meer aan hun gegevens, die vaak persoonlijke en vertrouwelijke informatie bevatten. Tegen betaling kunnen de criminelen de bestanden weer vrijgeven.

Het Vlaams regeerakkoord geeft ruime aandacht aan het ondersteunen van het bedrijfsleven op het vlak van cyberveiligheid. Ook leverde Audit Vlaanderen in 2018 een rapport af over de cyberveiligheid van onze gemeenten.

De digitalisering is de voorbije jaren trouwens niet alleen een realiteit geworden in onze bedrijven en gemeenten of instellingen voor hoger onderwijs. Ook bij onze scholen van het basis- en secundair onderwijs gebeurt er heel wat via de digitale weg en ook zij zijn dus mogelijke doelwitten van hackers. In 2018 hadden we al aanvallen op meerdere scholen in onder andere Tielt en Ruiselede en afgelopen dinsdag werd het Atlas College in Genk ook lam gelegd.

Het is wat ons betreft dan ook uiterst belangrijk dat we in het proces van het verhogen van de cyberveiligheid en het versterken van de strijd tegen de cybercriminaliteit, de digitale schoolsystemen niet uit het oog verliezen. De vorige Vlaamse Regering stapte daarom enkele jaren geleden in het eSafety Label-project (eSL) van het European Schoolnet. Dat is een project waarmee scholen via labels te weten kunnen komen op welk veiligheidsniveau ze zich bevinden. Met het bijbehorende actieplan kunnen scholen mogelijke problemen remediëren en hun cyberveiligheid verbeteren.

Uit het antwoord van de vorige minister van Onderwijs op een schriftelijke vraag van Vlaams volksvertegenwoordiger Vera Celis in 2018 blijkt het volgende. "Er werden 106 bronzen labels en 6 zilveren labels toegekend. 28 scholen ontvingen geen label. Het is belangrijk op te merken dat het doorlopen van het assessment een startpunt is. Op basis van het assessment krijgen de scholen een actieplan met daarin een overzicht van de zwakke en sterke punten. Het is vanzelfsprekend

de bedoeling dat dit actieplan leidt tot een remediëring van de zwakke punten. Een concrete verdere opvolging binnen het eSafety label is niet voorzien. Scholen kunnen wel bijv. na 1 jaar opnieuw het assessment doorlopen om te zien of er effectief verbetering is.”

Naast eSafety werden er tijdens de vorige legislatuur verschillende projecten gesteund om de scholen aan te zetten om hun cyberveiligheid te verbeteren, waaronder Schoolnet+ van Telenet, ‘veilig online’ en het kenniscentrum Mediawijs. Zult u dergelijke projecten tijdens deze legislatuur blijven ondersteunen?

Aangezien er geen concrete opvolging voorzien is binnen het eSafety Label, voorziet u eventuele andere mogelijkheden om de cyberveiligheid van de scholen te verbeteren? Welke acties zult u hiervoor op korte en lange termijn nemen?

Kunnen de initiatieven van Audit Vlaanderen ten aanzien van lokale besturen en van het Agentschap Innoveren en Ondernemen ten aanzien van onze bedrijven tot voorbeeld strekken?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het is goed dat we, dankzij de actualiteit, opnieuw wat aandacht kunnen besteden aan cyberveiligheid bij scholen. Die aandacht was misschien wat afgezwakt. Maar er is inderdaad het eSafety-project, dat we nog steeds actief promoten. De actualiteit biedt misschien een mogelijkheid om de scholen beter bewust te maken van het aanbod dat er momenteel bestaat en de mogelijkheden die hun worden geboden om te zorgen voor meer cyberveiligheid.

Het is een goed project, dat scholen helpt om veilig met ICT om te gaan. De site is ook beschikbaar in het Nederlands. Ik heb begrepen dat dat vroeger niet het geval was, nu is dat wel zo. Als de scholen hun vragenlijst op een goede manier invullen, dan krijgen ze een actieplan om hun ICT-veiligheidsniveau te verbeteren. Als de school vervolgens beantwoordt aan een bepaalde norm, krijgen ze een eSafety-label. Als men bijvoorbeeld vaststelt dat men zwak scoort op het vlak van cyberpesten, moet men daar extra op inzetten. Er wordt wel voorzien in een soort van remediëring.

Daarnaast zijn er natuurlijk ook meerdere andere acties. Ik geef enkele voorbeelden. Ik ben me ervan bewust dat we leven in een digitale maatschappij. Daarom wordt er in de eindtermen voor de eerste graad – die die nu al zijn ontwikkeld en goedgekeurd – veel aandacht besteed aan ICT, digitale competenties en mediawijsheid. We werken ook samen met het kenniscentrum Mediawijs. Zij zorgen voor didactisch materiaal, vorming en advies. Het rapport van Audit Vlaanderen over de cyberveiligheid van onze gemeenten is ook relevant voor onze scholen. Ik zorg ervoor dat de scholen hierin voldoende ondersteuning krijgen. De Vlaamse Toezichtcommissie ziet erop toe dat de informatieveiligheid van onze scholen wordt geborgd.

Er werden ook twee werkgroepen opgericht. Ten eerste, een werkgroep om scholen beter te laten omgaan met de AVG-wet (algemene verordening gegevensbescherming). Daarnaast heeft een werkgroep de ‘Intentieverklaring Privacy in Digitale Onderwijsmiddelen’ ontwikkeld. Zij werkt concrete maatregelen uit om de beveiliging van schoolsystemen te kunnen versterken.

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Dank u, minister. Ik denk dat u inderdaad de sense of urgency onderschrijft. Het spreekt voor zich dat we de scholen maximaal moeten ondersteunen. Uit die recente analyse van het dossier in Genk blijkt bijvoorbeeld dat de kostprijs om het systeem opnieuw aan de praat te krijgen, oploopt tot

minstens 50.000 euro. Dat zijn inderdaad niet-gebudgetteerde kosten voor die school. Dus die bewustmaking is daarbij cruciaal, opdat alle scholen in Vlaanderen vandaag voor zichzelf kunnen uitmaken hoe veilig ze zijn. Gelet op de planlast en alle administratieve taken waar ze vandaag voor gesteld worden, moeten ze daarin inderdaad maximaal ondersteund worden. Dus, hoe meer acties u daarrond op touw zet, hoe beter.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Dit gaat allemaal vooral over preventieve maatregelen, die uiteraard zeer nuttig zijn. Maar wat wanneer die niet helpen en wanneer een school dus wel degelijk een cyberaanval te verwerken krijgt, bijvoorbeeld in een examenperiode? Is daarvoor een draaiboek voorzien of een helpdesk of iets dergelijks? Stel bijvoorbeeld dat men afgeperst wordt – want dat zijn ook dingen die gebeuren – en dat men in bitcoins moet betalen om verder te kunnen werken met het eigen systeem. Ik vraag me af of daarvoor wat voorzien is en of elke school weet waarnaartoe bij zo’n cyberaanval.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Toen ik dinsdag het nieuws vernam van de hacking van de school in Genk, dacht ik even dat dat wel een heel drastische stap was van collega Brouns om zijn vraag wat meer actualiteitswaarde te geven. *(Gelach)*

Alle gekheid op een stokje, het is goed dat dit hier vandaag besproken wordt. Ik denk dat het een belangrijk thema is, dat de komende jaren meer een meer van onze aandacht zal vergen.

Minister, u hebt al een aantal maatregelen opgesomd, die voortbouwen op wat de vorige minister al gedaan heeft. Minister Somers antwoordde onlangs op een vraag van collega Vandeput over cybersecurity bij lokale overheden dat hij werkt aan een draaiboek inzake cyberveiligheid. We moeten ook geen dubbel werk doen. Wellicht vallen daar lessen uit te trekken, die relevant zijn voor onze scholen.

Daarnaast denk ik dat we misschien ook van de nood een deugd kunnen maken, aangezien we toch meer en meer een cultuur van cybersecurity moeten ontwikkelen in onze samenleving en aangezien jongeren daarop voorbereid moeten worden. Ik denk namelijk dat de gemiddelde burger vrij laks omspringt met zijn paswoorden en dergelijke, omdat dat nog niet echt ingeburgerd is. Als we nu van jongs af aan op school inzetten op sensibiliseren – helaas noodgedwongen nu –, dan denk ik dat dat ook wel kan helpen om in de toekomst als maatschappij beter gewapend te zijn om met deze problematiek om te gaan.

Minister Ben Weyts: Ik denk dat er wel gelegenheid is om, gelet op de actualiteit, via onze klassieke communicatiekanalen nog eens het aanbod dat we hebben voor het voetlicht te plaatsen. Want uiteindelijk zijn er nog maar 246 Vlaamse scholen die zo’n eSafety-label hebben, wat al bij al toch nog niet zo sterk is. Ik ga er niet van uit dat al die andere scholen zich via andere kanalen hebben beveiligd. Er zullen er ongetwijfeld wel zijn, maar ik durf er toch mijn hand niet voor in het vuur steken dat dat geldt voor alle scholen. Communicatieve aandacht via onze kanalen is dus, denk ik, wel een goed idee.

Wat de repressie betreft, komen we op het gebied van de federale computer crime unit, die ondertussen ook regionale eenheden heeft: de RCCU’s, regional computer crime units. Ik denk dat zij binnen elke gerechtelijke directie gedecentraliseerd zijn.

Tot slot, preventie is natuurlijk altijd het beste, vandaar de opname van mediawijsheid in de eindtermen. We besteden ook aandacht aan het omgaan met paswoorden, sociale media en dergelijke in het basisonderwijs. Het komt er natuurlijk ook op aan

‘to practice what you preach’ als school. Zij moet zelf zorgen voor de nodige beveiligingsinitiatieven. Ze moet zelf mediawijs omgaan met de eigen beveiliging.

Jo Brouns (CD&V): Minister, zoals gezegd voel ik heel duidelijk uit uw antwoord dat u de urgentie inderdaad opneemt. Voor mijn fractie blijft het cruciaal dat alle scholen in Vlaanderen een heel goed zicht hebben op het veiligheidsniveau van hun digitale systemen en netwerken, en dat ze op basis van een veiligheidsscan zoveel mogelijk de mazen in het net weten te dichten om zo hun cyberveiligheid te versterken.

Het is natuurlijk voorwerp van een schriftelijke vraag, maar ik ben er vrij zeker van zonder al een analyse te hebben van alle scholen, dat er, net zoals er nog heel wat lokale besturen zijn, nog heel wat scholen zijn die nog wel wat gaten te dichten hebben op dat vlak. Dat blijft een grote uitdaging.

We zijn daarom ook van mening, zoals u ook gezegd hebt, dat we heel sterk moeten inzetten op de bewustmaking van het belang van een goede cyberveiligheid van alle scholen. Er zijn verschillende manieren om dat te doen. Phishingtests bijvoorbeeld kunnen worden gebruikt in scholen om leerkrachten attent te maken op onveilige mails.

Het is voor ons eveneens heel duidelijk dat in een tijd dat scholen overladen worden met ‘extraschoolse’ opdrachten en in een context van het maximale afbouwen van administratieve lasten, we alle Vlaamse scholen maximaal moeten ondersteunen en ontzorgen om zich optimaal te wapenen tegen cyberaanvallen.

Goed, ik leid uit uw antwoorden af dat u die urgentie deelt en alle acties daarrond maximaal zult ondersteunen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Roosmarijn Beckers aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het ongunstige advies van de schoolinspectie over de ultraorthodoxe joodse scholen – 1305 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Jean-Jacques De Gucht aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de erkenning van ultraorthodoxe joodse scholen – 1355 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Loes Vandromme

De voorzitter: Mevrouw Beckers heeft het woord.

Roosmarijn Beckers (Vlaams Belang): Op woensdag 5 februari verscheen in de pers het nieuws over de ultraorthodoxe joodse meisjesscholen in Antwerpen. De toestand in deze scholen is problematisch aangezien de onderwijsinspectie opnieuw een ongunstig advies gaf over hun werking en lesinhouden.

In totaal werden negen opgelijste tekorten en vier inbreuken op de wetgeving geconstateerd. Enkele van de pijnpunten zijn afgeplakte bladzijden in het muziekwerkboek, het totaal gebrek aan seksuele voorlichting, amper aandacht voor de evolutietheorie binnen de lessen wetenschap en een gecensureerde toegang tot het internet. Ook zou er geen systematische evaluatie van de leerlingen plaatsvinden. De scholen lijken dus vast te zitten in een verstard en gesegregeerd hyperreligieus opvoedingspatroon. Op school mag dan ook niet gesproken worden over seks en voortplanting, politiek, religie of andere persoonlijke aangelegenheden.

De scholen dreigen uiteindelijk hun erkenning en hun subsidies te verliezen, maar alvorens dit zou worden toegepast, krijgen ze een zoveelste tweede kans en werd de procedure tot intrekking van de erkenning voorlopig opgeschort tot 8 november. Doch in feite hebben deze scholen al een lange voorgeschiedenis van ongunstige adviezen: zo waren ze bij zes controles in de voorbije negen jaar slechts één keer in orde, zijnde in 2015, omdat ze de adviezen van een vorige negatieve beoordeling uit 2012 grotendeels hadden ingewilligd, maar ondertussen is men er blijkbaar terug bij af. Het hoofd van de inspectie vindt het vrij uitzonderlijk dat een school na één jaar opnieuw gecontroleerd wordt.

Experten wijzen er echter ook op dat bij een intrekking van de erkenning van dit soort scholen het gevaar bestaat dat deze gemeenschappen dan gewoonweg thuisonderwijs zullen geven aan deze meisjes en dat hiermee de controle ook volledig weg zou zijn. Dat zou ook de kansen op hoger onderwijs voor die meisjes volledig teniet doen.

Minister, ik begrijp dat u in concreto waarschijnlijk weinig kunt zeggen over de scholen zelf. Ik wil dus niet zozeer vragen stellen over deze concrete zaak, maar heb vooral enkele algemene vragen en bezorgdheden naar aanleiding van dit voorval:

Hoe evalueert u de aanwezigheid van gesegregeerde ultraorthodoxe scholen die leerlingen niet de gepaste toegang tot informatie geven en wetenschappelijke visies die niet stroken met hun geloofsvisie totaal weren uit hun curriculum?

Hoe evalueert u de aanwezigheid van scholen die meisjes vanwege hun levensbeschouwelijke visie niet de gepaste scholing geven ten opzichte van jongens, waardoor hun doorstudeermogelijkheden en jobkansen ernstig worden beknot?

In hoeverre wordt het thuisonderwijs dat kinderen in deze situatie zouden krijgen gecontroleerd? In hoeverre kan de overheid hier dan ook optreden indien men merkt dat er ook grote problemen zijn in verband met gesegregeerd ultraorthodox onderwijs?

We zien dat het vaak erg lang duurt voor er tegen scholen waar geen goed onderwijs wordt gegeven, een procedure tot intrekking van de erkenning wordt gestart. Zou deze opvolging door middel van inspecties niet efficiënter kunnen?

Welke initiatieven zult u nemen om deze toestanden in de toekomst te vermijden?

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Minister, collega's, u weet dat ik nogal kritisch sta tegenover het organiseren van onderwijs vanuit een levensbeschouwing. Deze keer gaat het om een ultraorthodoxe joodse meisjesschool uit het Antwerpse. De bevindingen die te lezen staan in het inspectieverslag zijn niet min: handboeken worden gecensureerd, geen seksuele voorlichting, creationisme, beperkte internettoegang en geen systematische evaluatie van de leerlingen.

Zoals eerder aangehaald, is het blijkbaar al de zesde keer in negen jaar tijd dat de onderwijsinspectie de joodse meisjesschool controleert. Wat was de conclusie van de onderwijsinspectie van de eerste vijf keer? Is dit de eerste keer dat de school een ongunstig advies krijgt?

Klopt het dat de joodse meisjesschool nu pas extern begeleid wordt om orde op zaken te stellen en de inbreuken op de regelgeving te corrigeren? Waarom bleef externe begeleiding uit bij de eerste vaststellingen van grove overtredingen?

Acht u het mogelijk dat de onderwijsinspectie de afgelopen jaren te laks is omgegaan met de tekortkomingen van ultraorthodoxe scholen zoals de meisjesschool waarvan sprake?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Mijn algemene lijn is betrekkelijk eenvoudig. Eender welke school die een erkenning wil, moet beantwoorden aan duidelijke voorwaarden, en die hebben onder andere betrekking op het respecteren van de eindtermen enerzijds en op het respecteren van de grondrechten en kinderrechten anderzijds. De onderwijsinspectie ziet toe op die elementen en gaat na of scholen beantwoorden aan de erkenningsvoorwaarden. Het gaat echter verder dan een loutere evaluatie, want bij tekortkomingen zorgt ze ook voor de begeleiding van leerkrachten en scholen, zodat ze wel over de drempel raken. Ik vind dat een belangrijke opdracht, en daarom gaan we de onderwijsinspectie ook versterken. Daar zijn ook de nodige middelen voor uitgetrokken.

In het concrete geval van de Yavneschool, waarvan Benoeth Jerusalem een vestiging is, wil ik even de correcte historiek schetsen. In maart 2012 vond een doorlichting plaats door de onderwijsinspectie. Toen waren er tekortkomingen en de inspectie resulteerde in een beperkt gunstig advies. De school moest de vastgestelde tekorten dus wegwerken. In oktober 2015 vond er een opvolgingsonderzoek plaats, en hieruit bleek dat de tekorten in grote mate waren verholpen, waardoor het advies in een gunstig advies werd omgezet. De procedure was dus in feite afgesloten.

In februari 2018 vond dan een nieuw inspectiebezoek plaats. Dat was, voor alle duidelijkheid, geen formele doorlichting, maar een resultante van enkele artikels over censuur in schoolboeken en richtlijnen voor beginnende leerkrachten. Die artikels hebben ertoe geleid dat toenmalig minister Crevits de opdracht gegeven heeft om een soort prima-facieonderzoek te houden. De conclusie van dat bezoek was dat een echte formele doorlichting aangewezen was.

In november 2019 vond die nieuwe doorlichting dan uiteindelijk plaats. Hieruit bleek dat er zich opnieuw een aantal knelpunten voordeden, onder andere op het vlak van de infrastructuur, maar ook als het ging over het realiseren van de leerplandoelstellingen voor muzikale opvoeding, natuurwetenschappen en biologie. Dat waren de pijnpunten. De conclusie van deze doorlichting was een ongunstig advies, met de mogelijkheid om te verzoeken dat de procedure tot intrekking van de erkenning niet opgestart wordt als men het engagement aangaat om zich bij te spijkeren en de gesignaleerde tekorten aan te pakken. Belangrijke opmerking hierbij is wel dat het evaluatiesysteem ondertussen wel gewijzigd was. Sinds vorig schooljaar is er een nieuwe doorlichtingsaanpak bij de onderwijsinspectie. voortaan resulteert een doorlichting ofwel in een gunstig advies of in een ongunstig advies. De optie voor een beperkt gunstig advies bestaat niet langer.

Inmiddels heeft de school zo'n verzoek ingediend. Daarbij hebben ze aangegeven dat ze de tekorten willen aanpakken en dat ze zich op dat vlak laten begeleiden door de pedagogische begeleidingsdienst van het Katholiek Onderwijs Vlaanderen. Bij ongewijzigde omstandigheden kan er ten vroegste in november van dit jaar een opvolgingsonderzoek plaatsvinden. Vanzelfsprekend moeten we de uitkomst van dat onderzoek desgevallend afwachten

Als de onderwijsinspectie over andere scholen – van welke strekking dan ook, dat maakt in dezen niet uit – een gelijkend advies zou aanleveren, zou ik daar op dezelfde manier mee omgaan. Maar momenteel is dit de enige school met een hangend ongunstig advies, wijzend op de nieuwe procedure en de nieuwe benamingen.

Die historiek toont wel aan dat het kwaliteitstoezicht vanuit de onderwijsinspectie effectief problemen detecteert en ook dat er wordt getracht om die problemen aan te pakken.

Ik wil de procedure nog wat verbeteren. Vandaag krijgen scholen nog altijd een voorlopige erkenning. De inspectie gaat zich pas achteraf vergewissen van de toestand op het terrein zelf. Je krijgt een soort van automatische voorlopige

erkenning, en pas achteraf wordt nagegaan of je die eigenlijk echt mocht hebben. Dat zouden we willen aanpassen.

Ik wil ook een betere samenwerking met de Staatsveiligheid. Recente gebeurtenissen hebben aangetoond dat het protocol met de Staatsveiligheid misschien wel wat toe is aan aanpassing en actualisering. Er moeten betere afspraken worden gemaakt, een betere informatie-uitwisseling is nodig.

Tot slot beantwoord ik de vraag naar het huisonderwijs, individueel of collectief. Ik heb inderdaad liever dat leerlingen les volgen in een erkende school, omdat we daar veel meer toezichtsmogelijkheden hebben. Maar dat blijft nog altijd een optie. En ook op dat vlak willen we wel wat actualiseren. In verband met de opvolging van dat huisonderwijs willen we namelijk bekijken of dat onderwijs gericht is op de ontplooiing van de volledige persoonlijkheid en de talenten van het kind en op de voorbereiding van het kind op een actief leven als volwassene, en of dat onderwijs het respect voor de grondrechten, rechten van de mens en voor de culturele waarden van het kind zelf en van anderen bevordert. We moeten ervoor zorgen dat die voorwaarden worden gerespecteerd. We willen ervoor zorgen dat we ook daar meer mogelijkheden hebben om een inspectie door te voeren.

Tot slot wil ik meegeven dat die leerlingen wel langs de centrale Examencommissie moeten gaan. Er is dus geen volledige vrijheid, blijheid, waarop we helemaal geen zicht hebben. Uiteindelijk is er wel de verplichting om via de centrale Examencommissie de nodige proeven af te leggen en daarvoor te slagen. Indien dat niet het geval is, moeten ze zich trouwens alsnog inschrijven in een erkende school.

De voorzitter: Mevrouw Beckers heeft het woord.

Roosmarijn Beckers (Vlaams Belang): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Het feit dat de onderwijsinspectie dit heeft gedetecteerd, is uiteraard een goede zaak. Maar het baart mij toch wat zorgen dat dit proces al zo lang aan de gang is, sinds 2012. Zoals de heer De Gucht aanhaalt, is dat een generatie leerlingen, meisjes in dit geval, die mogelijk verloren zijn gegaan voor het hoger onderwijs.

U zegt dat u geen voorlopige erkenningen meer zult geven en dat de inspectie eerst moet langsgaan vooraleer er een nieuwe school wordt opgestart. Dat is een zeer goede zaak. Minister, wat is de timing van die nieuwe regel?

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Het tijdspad stemt inderdaad tot nadenken. We zijn al bezig sinds 2012. In 2012 waren er tekortkomingen. In 2015 is er een opvolging geweest. Daar zit drie jaar tussen, terwijl je eigenlijk heel kort op de bal zou moeten kunnen spelen. Ik weet dat dat niet altijd even eenvoudig is. Maar bij zulke zaken zou je heel kort op de bal moeten kunnen spelen. Doordat men daar nu in zal worden begeleid, zal men daar binnen de negen maanden verbetering in moeten zien.

De vraag is: moet je dat niet in een traject steken dat je uitbouwt en waarbij je regelmatig verslagen verwacht bij dergelijke scholen? Af en toe heb je van die momenten in de politiek waarbij je een wetboek openslaat en op absurde zaken stuit. Zo is het feit dat je automatisch een voorlopige erkenning krijgt zonder dat er een steekproef of dergelijke wordt gedaan, toch wel heel speciaal. Het feit dat we pas gaan controleren of iets wel op een normale manier gebeurt als ze al een voorlopige erkenning hebben, is een beetje de wereld op zijn kop. Ik ben heel tevreden dat u in ieder geval zegt dat u er werk van wilt maken om daarvan af te stappen, zodat men eerst aan alle voorwaarden moet voldoen om een erkenning of voorlopige erkenning te krijgen. Daar ben ik heel tevreden mee.

U hebt het even aangehaald: er is inderdaad die centrale examencommissie voor privéscholen. Welke stappen zult u ondernemen om ervoor te zorgen dat die privéscholen inderdaad de mensenrechten, de rechten van het kind en de waarden die wij als maatschappij uitdragen, respecteren? Op welke manier gaan we ervoor zorgen dat daar extra controle op komt, zoals in het regeerakkoord staat? Zijn er al stappen gezet voor die extra controles om er inderdaad voor te zorgen dat elkeen dezelfde mogelijkheden heeft binnen onze maatschappij, in welk religieus nest hij ook geboren is?

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp.a): Een heel belangrijk principe in onze rechtsstaat is: iedereen gelijk voor de wet. Ik denk dat we dat principe altijd moeten heiligen. Voor mij is het dus heel simpel: als scholen gesubsidieerd willen worden met belastinggeld, dan moeten ze de eindtermen respecteren en dan moeten alle leerlingen die eindtermen kunnen halen. Als ik dan lees wat er voorvalt in die joodse scholen, dan maak ik me zeer grote zorgen en dan denk ik dat we dat niet mogen aanvaarden.

Minister, u hebt inderdaad vooral de historiek geschetst van wat er in het verleden gebeurd is betreffende deze specifieke school. De vraag is natuurlijk vooral: wat gaat u nu doen? U kondigt verschillende stappen aan. Er komt een evaluatie, ten vroegste in november 2020. De school in kwestie heeft aangekondigd dat ze wil meestappen – opnieuw – in een begeleidingstraject. Maar mijn vraag is natuurlijk: stel dat er geen beterschap is, bent u dan bereid om die school te sluiten? Want ik denk dat de alarmbellen al vaak genoeg zijn afgegaan.

U kondigt ook aan – en dat kan ik alleen maar toejuichen – dat u de onderwijsinspectie wilt versterken. Ik denk dat dat absoluut nodig is, want er zijn in het verleden meermaals signalen geweest dat er een probleem is in deze school. U zegt: die zijn heel goed door de onderwijsinspectie gedetecteerd. Ja, de eerste keer misschien wel. Maar daarna, als ik het goed begrepen heb, was het op basis van een aantal krantenartikels uit 2018 dat er een nieuwe inspectie gebeurde en daarna een grondigere doorlichting. Dus ik denk dat die versterking van de onderwijsinspectie absoluut nodig is om veel proactiever te gaan werken, op eigen initiatief, bij scholen waarvan we eigenlijk al weten dat er problemen zijn.

Tot slot spreekt u over die screening vooraf. Ik denk dat we daar inderdaad over moeten durven na te denken. Als ik het goed begrepen heb, is dat trouwens ook al gebeurd bij dat voorstel voor een school die opgericht zou worden in Genk – een moslimschool dan wel. Ik vroeg me gewoon af of u wat meer toelichting kon geven over hoe u die voorlichting vooraf precies ziet. Waar wordt er dan naar gekeken? Moeten die scholen een volledig uitgeschreven pedagogisch project indienen? Wat wordt er allemaal doorgelicht om te oordelen of zo'n school al dan niet een erkenning krijgt om op te starten?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, de vragen schieten alle richtingen uit. Ze gaan over een school die een doorlichtingscyclus heeft, over de oude en nieuwe cyclus. Ze gaan over het privé-onderwijs, over het huisonderwijs in het kader van artikel 24 van de grondwet. Collega's, voor alle duidelijkheid: dat artikel is niet voor herziening vatbaar verklaard in de Senaat. Ik geef dat maar even mee. Als mensen hier pleiten om dat aan te passen, dan had men daar anders moeten stemmen dan men hier nu predikt.

Ik denk dat we dat hier met zoveel woorden mogen zeggen, nog los van wat de intentie zou zijn om dat befaamde artikel 24 aan te passen. Want ik denk dat onderwijsvrijheid nog altijd een belangrijk principe is dat we hebben. De vraag is

natuurlijk hoe breed en hoe lang en hoe smal en zo verder. Dat laat ik in het midden, omdat mevrouw Goeman met nog iets helemaal anders aansluit.

Het principe dat de minister heeft geschetst, is belangrijk. Subsidiëren – dat wil zeggen: belastinggeld geven – en erkennen, daar zitten we eigenlijk veel dichter op. En dat volgen we op. Collega's, ik heb mij eens de moeite getroost om door heel wat doorlichtingsverslagen te gaan, ook van andere scholen. In de vroegere cyclus gaven we 'beperkt gunstig in de tijd'. Hier gaat het nu over biologie, natuurwetenschappen en muzikale opvoeding. Er waren er bij waar het over veel meer onderdelen ging die veel slechter waren. Als je daar dan de passe-partout van vandaag op legt, zou het ook 'ongunstig' en 'zeer ongunstig' geweest zijn.

Als we erin kunnen slagen om scholen stappen te laten zetten in de richting waarin we ze stappen willen laten zetten, moeten we dat zeker omarmen. Want het andere punt is dan – en dat treed ik bij, collega's – dat het zou kunnen dat men overgaat in privéonderwijs en dat we enkel nog dat examen hebben om te bekijken. Dat examen is veel minder dan we hadden, collega's. En ik wil dan nog niet nadenken over de mogelijkheid dat men daar jongeren naar het buitenland zou sturen. Want als ze buiten de EU zijn, kunnen we alleen maar vaststellen dat ze buiten de EU zijn, met geschreven attesten dat ze voldoen aan de leerplicht. En dan hebben we nog veel minder een voet tussen de deur. Ik deel de bekommernis van collega De Gucht dat we dat toch van nabij zouden moeten kunnen opvolgen. Wat er nu gebeurt, met alle stappen die er zijn, staat open en bloot op de website van de doorlichting. Met privéonderwijs kunnen we daar niet binnenstappen. En als ze in het buitenland zitten, kunnen we er helemaal niet aan. We moeten dat nu verder opvolgen. Er zit begeleiding op. Dat is een goede zaak.

Voordat scholen opstarten een mate van zekerheid hebben, meer dan enkel de gebouwen, daar zijn we vanuit de N-VA zeker grote vragende partij voor, zeker in het geval dat het onderwijs is dat een andere doelstelling heeft dan onderwijs bieden. Dat kunnen we alleen maar bijtreden. Maar ook daar zullen we allicht geconfronteerd worden met artikel 24, als zij naar het Grondwettelijk Hof stappen.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik zou vanzelfsprekend graag zoveel mogelijk scholen subsidiëren en erkennen, omdat we er dan effectief toezicht op kunnen houden.

We hebben in de afgelopen regeerperiode de onderwijsinspectie hervormd, in goede zin. We zorgen er nu ook voor dat er extra middelen zijn en dat men de doelstelling kan realiseren, namelijk om gemiddeld één op de zes jaar een school te kunnen doorlichten, met daarnaast natuurlijk ook wel prioritaire aandacht voor diegene die die prioritaire aandacht het meest behoeft.

Ik wil wel nog eens heel duidelijk de voorgeschiedenis schetsen van de specifieke casus die nu voorligt. In maart 2012 vond er een doorlichting plaats. Pas drie jaar later heeft er een opvolgsonderzoek plaatsgevonden, met wel een gunstig advies als resultaat. Toen werden die tekorten dus als beantwoord beschouwd. Het is pas later dat men, naar aanleiding van krantenartikelen, ter plaatse is afgestapt, zonder een grondige doorlichting te doen, maar een beetje op grond van een 'scramble'. De inspectie heeft wel een bezoek gebracht en een prima-facieonderzoek gedaan, op grond waarvan men vervolgens beslist heeft om een grondige doorlichting te gaan doen.

In dit geval is de termijn wel veel korter. Als er geen nieuwe elementen zijn, komt er na een jaar, of ten vroegste in november van dit jaar, een opvolgsonderzoek, om te bekijken of men de tekorten die gesignaleerd zijn, aangepakt heeft. Er loopt wel degelijk ook een traject. Ze worden begeleid. Dat is ook een verplichting, als er tekortkomingen worden vastgesteld, dat je je laat begeleiden in de remediëring

daarvan. En dat doet men via de pedagogische begeleidingsdiensten van het Katholiek Onderwijs Vlaanderen. Daar is dus wel wat expertise.

Daarnaast zijn er natuurlijk gegevens die je enige tijd moet geven. Als ze tekortkomen op infrastructuur bijvoorbeeld, kan dat vaak niet op korte termijn worden aangepakt. Vandaar dat er wel een termijn wordt voorzien.

Tot slot, wat betreft de wijziging van de regelgeving vind ik het toch belangrijk dat je voorafgaand aan de erkenning van een school enig zicht hebt op het pedagogisch project. Scholen zijn verantwoordelijk voor ons meest kostbare goed, niet alleen voor elk van onze kinderen individueel, maar ook als gemeenschap. Dat je vooraf zicht heb op het pedagogisch project, lijkt mij dus niet teveel gevraagd, voor je een erkenning en een subsidiëring gaat verlenen. We zullen dus decretaal moeten ingrijpen, ook met betrekking tot het huisonderwijs. Dat zal pas volgend jaar kunnen zijn, maar het belet ons niet om aan de slag te gaan.

De voorzitter: Mevrouw Beckers heeft het woord.

Roosmarijn Beckers (Vlaams Belang): Minister, ik dank u. We zullen die decretaale wijziging mee opvolgen. Dat die erkenning niet meer vooraf gebeurt, maar ook dat de inspectie wordt versterkt, kunnen we alleen maar toejuichen. Zeker na de onheilspellende berichten over de daling van de kwaliteit van ons onderwijs, denk ik dat dit een goede zaak is, en u kunt daarbij op onze steun rekenen.

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Weet u, wat de aanpassing van artikel 24 betreft, waren we er bijna. Alleen waren er bepaalde mensen van bepaalde partijen die op een bepaald absurd moment gezegd hebben dat ze daar niet in meegingen. Ik ben ervan overtuigd dat dit in de toekomst wel degelijk zal moeten herzien worden. Vergis u niet: onze maatschappij wordt diverser, maar daarnaast wordt ze, niet alleen in Vlaanderen, steeds conservatiever. Het gevaar bestaat dat mensen zich gaan terugplooien op hun religie, ongeacht of het nu de joodse, de christelijke religie of de islam is. Als islamscholen zich op een dergelijke manier zouden gedragen, zou heel Vlaanderen op zijn achterste poten staan.

We moeten ons heel erg bewust zijn van het feit dat onze jongeren opgevoed dienen te worden tot kritische burgers. De enige manier om dat te bereiken als dat thuis niet gebeurt, is via het onderwijs. Daar komt men in contact met andere ideeën en leert men kritisch zijn ten opzichte van anderen en van zichzelf en daar leert men omgaan met kritiek van anderen. Dat is een van de hoofddoelstellingen van ons onderwijs, dat is wat onze maatschappij maakt tot wat ze is. Dat zal de eigenheid van onze maatschappij beschermen om te blijven wat ze is in de vrijheid die ze heeft. De vrijheid van onderwijs is belangrijk in onze Grondwet, maar dat betekent dat je daar ook op een kritische manier moet blijven naar kijken. De vrijheid van onderwijs is volgens mij niet noodzakelijk te verbinden met het feit dat het op religieuze basis moet kunnen gebeuren. We blijven daar heel kritisch tegenover staan. Dat zal ook de volgende jaren zo zijn. Ik hoop dat we daar vorderingen kunnen in maken om ervoor te zorgen dat elke leerling dezelfde kansen heeft om zich te ontplooien, in alle vrijheid, op alle gebied.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de samenwerking tussen het tweedekansonderwijs (tko) en de Examencommissie – 1317 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Loes Vandromme

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Het tweedekansonderwijs (tko) in Vlaanderen ging in 1980 in Leuven van start met 41 leerlingen, vorig schooljaar volgden er ongeveer 11.000 cursisten een traject in een van de 32 centra voor volwassenenonderwijs.

Tijdens de academische zitting naar aanleiding van veertig jaar tko pleitte de secretaris-generaal van het departement Onderwijs onlangs voor meer samenwerking tussen het tko en de Examencommissie. Om meer jongeren te bereiken en om op die manier meer jongeren hun diploma secundair onderwijs te laten behalen, is het delen van expertise nodig.

Na jaren van daling steeg de afgelopen twee jaar het aantal jongeren dat het secundair onderwijs verlaat zonder diploma, voornamelijk door de krapte op de arbeidsmarkt en de bijhorende aantrekkingskracht. Daar zijn in het verleden wel al een aantal vragen over gesteld hier in de commissie, collega's. Vooral jongens laten zich blijkbaar verleiden om vroegtijdig te stoppen met school en te gaan werken als ze een lucratief aanbod krijgen. Het tko en de Examencommissie kunnen voor hen nadien een uitweg bieden, indien ze alsnog een diploma willen behalen of als het nodig blijkt om voor een bepaalde functie een diploma te behalen.

De secretaris-generaal gaf verder ook aan dat het tko zich vanwege de evolutie van het leerlingenprofiel, de uiteenlopende leeftijden en de herkomst moet bezinnen over de vraag hoe het zijn werking hier beter op kan laten aansluiten.

Tijdens het bezoek dat we aan het begin van deze legislatuur aan de Examencommissie gebracht hebben, hebben we een nagebouwd examencentrum gezien voor een aantal opleidingen, onder andere Retail, maar ook Ontvangst en Onthaal. Minister, als u daar nog niet geweest bent, dan kan ik u dat alleen maar aanraden, want daar hadden ze een echte nagebouwde onthaalruimte, waar receptionisten deden alsof het allemaal echt was om zo de kwalificaties van de studenten te valideren. Het gaat dus niet meer om een oud stoffig lokaal waar een examen wordt afgenomen. Dat wilde ik toch nog meegeven.

Op welke manier kunnen het tko en de Examencommissie, zoals de secretaris-generaal naar voren brengt, beter samenwerken om én meer jongeren te bereiken én hun expertise te delen?

Welke initiatieven acht u nodig, minister, om, gelet op de veranderende instroom in beide organisaties, de werking van het tko te optimaliseren?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het tweedekansonderwijs is natuurlijk een belangrijk middel om jongeren en volwassenen weer aan boord te hijsen. Het publiek voor tweedekansonderwijs is niet alleen enorm gegroeid, maar de samenstelling ervan is ook meer divers geworden, zowel op het vlak van leeftijd als op het vlak van de culturele achtergrond, en dat vergt natuurlijk een specifieke aanpak.

Ten eerste is er het gegeven van de preventie: wij willen verhinderen dat leerlingen vroegtijdig uitstromen zonder diploma. Daarom willen we breder werken dan de

samenwerking tussen het tko en de Examencommissie en willen we vooral naar het secundair onderwijs kijken. Zij hebben ervaring met vroegtijdige uitstroom, kennen de profielen van de leerlingen die vroegtijdig uitstromen en weten hoe ze dat kunnen verhinderen.

Als we echter louter kijken naar de specifieke samenwerking tussen het tweedekansonderwijs en de Examencommissie, dan wil ik drie belangrijke aspecten meegeven. Ten eerste zijn beide complementair inzake de expertise die ze hebben opgebouwd. De kennis van de Examencommissie ligt vooral op het vlak van toetsontwikkeling, ook voor praktijktoetsen. Ik ben daar inderdaad al geweest, ook tijdens examens. Ik denk dat de cijfers opgelopen zijn en dat er ondertussen op jaarbasis ongeveer 36.000 examens worden afgelegd. Dat groeit dus aanzienlijk. Het volwassenenonderwijs heeft dan weer heel wat ervaring op het vlak van contactonderwijs, het begeleiden van kandidaten, en afstandsonderwijs. Er zijn nog mogelijkheden op het vlak van expertisedeling.

Ten tweede zie ik ook het belang van een goede inhoudelijke afstemming tussen de Examencommissie en het tweedekansonderwijs. Dat gaat dan bijvoorbeeld over het informeren van kandidaten over de verschillende mogelijke leerwegen, maar ook om concrete samenwerkingen. Als het bijvoorbeeld gaat om specifieke studierichtingen van de Examencommissie, zoals de opleiding tot farmaceutisch technisch assistent, kan het tko effectief suggesties doen over de praktische organisatie van het praktische gedeelte, zoals u zelf ook aangeeft.

Wat de inhoudelijke afstemming betreft, biedt de aanpassing van de eindtermen van de derde graad een opportuniteit. Die hebben immers een impact op zowel de examens van de Examencommissie als op de aso-opleidingen (algemeen secundair onderwijs). Een en ander zal dus sowieso moeten worden herzien. En dan kunnen we bekijken hoe we nog meer kunnen samenwerken en op elkaar kunnen afstemmen. Want het resultaat voor die eindtermen zal dus ook in die materie zijn weerslag vinden, omdat we de behaalde resultaten via een van deze leerwegen ook maximaal kunnen valideren in een andere leerweg. Ik geloof dat het vooral de cursist is die daarvan de vruchten zal plukken.

De EVC-procedures (elders verworven competentie) moeten het mogelijk maken om ongekwalficeerde volwassenen en jongeren op een snellere en toch kwaliteitsvolle manier een kwalificatie te laten behalen. Daarvoor kijken we naar de ervaring in het kader van het Europese VISKA-project (Visible Skills for Adults). Dat betreft het erkennen van eerder verworven competenties in een ruimer perspectief. In Vlaanderen hebben we dat VISKA-project gefocust op de erkenning van eerder verworven competenties in de opleiding Aanvullende Algemene Vorming. Daarbij willen we er wel voor zorgen dat de EVC-procedures dezelfde kwaliteit garanderen. Want snel een kwalificatie halen is heel goed, zeker voor die kwetsbare doelgroep, maar we moeten er echt voor zorgen dat de kwaliteitsnorm op een goede hoogte ligt, want anders gaat men naar een devaluatie van dat attest, waarbij de arbeidsmarkt daaraan zal voorbijgaan.

Tot slot geloof ik dat het tweedekansonderwijs ook kan profiteren van de algemene maatregelen die in het volwassenenonderwijs worden genomen. Ook het tko profiteert van het actief promoten van het brede aanbod in het volwassenenonderwijs. Dat we inzetten op kwetsbare doelgroepen was en is een van de grote doelstellingen van het nieuwe financieringssysteem volwassenenonderwijs, dat ook de totale doelgroep ten goede moet komen.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, u raakt verschillende elementen aan. Het is een belangrijk middel en de samenwerking kan versterkend zijn, zeker wat de praktische vaardigheden betreft.

Ik wil wat dieper ingaan op twee punten. U verwijst naar de EVC's. Volgens mij ligt daar nog de grote marge om mensen te kwalificeren. Op die manier geven we werken en langs die weg dingen leren, ook waarde. Dat gebeurt vandaag weinig. En dat geeft dan ook kansen om in andere sectoren aan de slag te gaan of stappen te zetten op de arbeidsmarkt.

Die preventie: uiteraard. Het lijkt mij ook zinvol om aan jongeren aan te geven dat het niet zo evident is om via de Examencommissie een examen af te leggen en een diploma te halen. Vroeger hoorde ik in mijn school vaak zeggen: 'Ja, maar ik ga Examencommissie doen.' Precies zo van: ik rijd met de trein naar Brussel, ik stap daar binnen, vul iets in en stap weer buiten met een diploma. We moeten de jongeren het signaal geven dat dat toch niet zo evident is.

Een laatste punt betreft het praktische luik in die opleiding. Want heel wat van die jongeren in het tweedekansonderwijs of jongeren die uitstromen, stromen niet noodzakelijk alleen in aso uit, maar zeker in bso en tso, waar stage een heel belangrijk component is. Maar die Examencommissie kan voor x-aantal opleidingen geen stage organiseren, dat is niet zo evident. Maar dat kunnen we misschien opvangen via een samenwerking met tweedekansonderwijs of met andere sectoren. Want voor de theoretische vakken kunnen ze dan terecht bij de Examencommissie, maar hun stages moeten toch wel ergens worden begeleid. Wij kunnen die dan organiseren. Dat zal ons in elk geval minder kosten dan wanneer ze in het gewone voltijdse onderwijs zitten – als ik het puur budgettair bekijk. Maar we kunnen hen dan wel nog oppikken en een volwaardig diploma geven. Want het is wel raar dat je een diploma zou kunnen verwerven via de Examencommissie. Maar een beroepsopleiding waarbij je het beroepsgedeelte in theorie al dan niet hebt gedaan, lijkt niet zinvol te zijn. Minister, u wees er al op. We moeten de samenwerking daar verder uitbouwen, hetzij met tweedekansonderwijs, hetzij met andere partners. Op die manier kunnen de opleidingen uit onze matrix zo ruim mogelijk aan bod komen.

Loes Vandromme (CD&V): Minister, de geschetste cijfers zijn zeer cruciaal en verdienen de nodige aandacht. Ik wil benadrukken dat mijn fractie het tweesporenbeleid steunt. Langs het preventieve spoor doen we er alles aan om de ongekwalificeerde uitstroom zo beperkt mogelijk te maken. Ik denk dan vooral aan de hervorming van het secundair onderwijs. We moeten het op die manier verder aanpakken. Langs het curatieve spoor moeten we aandacht hebben voor de mensen die de eindmeet niet halen en hen heropvissen.

Mijnheer Daniëls, ik heb met een aantal mensen uit het tko gesproken en zij vragen uitdrukkelijk om die samenwerking. U zult het niet graag horen, maar ze zijn bezig met het opstellen van concordantietabellen om de gelijkvormigheid in het tko vorm te geven, want blijkbaar is dat niet zo evident. Het is een afspiegeling van het leerplichtonderwijs, maar ten opzichte van het secundair volwassenenonderwijs is dat niet meer hetzelfde. We moeten nagaan hoe we dat op elkaar afstemmen.

Verder is het belangrijk wie die mensen zijn die naar het tko of de Examencommissie secundair onderwijs stappen. Het gaat meestal om mensen die een rugzakje meedragen en die de nodige begeleiding nodig hebben. Zoals daarnet is vermeld, denken sommigen dat ze even naar de Examencommissie secundair onderwijs kunnen stappen om even naar een examen af te leggen en dan met een pak extra bullen op het hoofd terug te komen. Ze komen dan terug met een aantal ontgoochelingen meer.

Minister, ik denk dat schoolmoeheid vaak leermoeheid met zich meebrengt. U hebt het gehad over de complementariteit met de stage. Misschien kan er een samenwerking komen tussen tko en de mensen die een opleiding willen volgen of bij de Examencommissie secundair onderwijs een examen willen afleggen. De nood aan begeleiding kan een samenwerking zijn.

Ik merk dat sommige leerlingen of cursisten die voor een traject in het tko kiezen, niet enkel kijken naar de finaliteit, maar ook naar de duur van de opleiding. Misschien moeten we hier ook eens naar kijken.

Afstemming is noodzakelijk en kwaliteit is daar voor ons cruciaal bij. Misschien is het wel nodig eens na te gaan welke afstudeerrichtingen er in het volwassenenonderwijs en in het secundair onderwijs zijn. Daar is nog wel wat discrepantie. Ziet u de mogelijkheid om eventueel nog bijkomende opleidingen in het volwassenenonderwijs te organiseren om voor de afstemming met het secundair onderwijs te zorgen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik ben misschien vergeten mee te delen dat de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) in dit verband een denkoefening maakt. De Vlor vraagt zich af hoe we met betrekking tot het secundair onderwijs, het tweedekansonderwijs en de Examencommissie secundair onderwijs voor meer integratie en samenwerking kunnen zorgen. Volgende week vindt hierover trouwens nog een seminarie plaats.

Mevrouw Vandromme, ik dank u voor uw suggesties in verband met de stages. Dit was onderbelicht in mijn antwoord. Daar liggen nog opportuniteiten.

Tot slot hebben we het nog niet gehad over het duaal leren en over de mogelijkheden die het duaal leren biedt om die schoolse loopbaan preventief wat te kunnen doorbreken met een kwalitatief toch hoogstaande praktische invulling. Dat is alleszins de doelstelling. We zien een gestage vooruitgang en groei. We zitten met ongeveer 1800 studenten en we moeten in alle doorgevoerde programmaties opletten dat er een goede match is tussen het lokaal aanbod en de lokale vraag. Het is nog een fragiel concept, maar ik geloof dat dit een sterk merk kan zijn en een bijdrage kan leveren om de vroegtijdige uitval tegen te gaan.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, mijn fractie ondersteunt het Vlaams regeerakkoord en uw beleid. De kern van de zaak is dat de preventie uiteraard maximaal via het regulier onderwijs moet verlopen en tot een diploma of kwalificatie moet leiden. Dat is absoluut waar.

We moeten goed kijken op welke vlakken de samenwerking kan verlopen. Het kan gaan om praktische vakken en stages. Maar onze fractie roept toch wel op om daar geen structuur boven te bouwen, iets van 'tkoecs': het 'tko-examencommissie-samenwerkingsoverkoepelingsorgaan', iets van die aard. Men moet heel hands-on, op de vloer, rechtstreeks kijken: 'wij doen dit, jullie zijn daar bedreven in, jullie doen dat stuk, en we brengen die info samen'. Dat is belangrijk.

Dat het niveau via EVC of via de examencommissie verworven wordt, wil niet zeggen dat het dan minder kwaliteitsvol mag zijn of minderwaardig is. Dan doen we de jongeren of de mensen die langs die weg gaan immers echt geen goed. Men kijkt dan naar het diploma, en als er dan bovenaan 'examencommissie' staat, zeggen de mensen: 'oké, het is dat niveau, dat willen we niet'. Dan heb je die toegangstickets tot de arbeidsmarkt eigenlijk gedevalueerd, en dat willen we absoluut voorkomen. Wij gaan dit met u verder opvolgen.

Collega Vandromme, dat men een concordantietabel maakt in dit gegeven, vind ik niet zo erg, zolang er maar geen concordantietabellen gemaakt worden bij eindtermen, maar dat men daar open, bloot en transparant werkt. We zijn daar allicht bondgenoten in, in dat aan die kar sleuren.

Ik zie hier iemand goed noteren. Die zijn waarschijnlijk al volop bezig om de eindtermen letterlijk in de leerplannen te zetten, zonder nog concordantietabellen op te nemen, waarvoor dank aan iedereen hier aanwezig.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jean-Jacques De Gucht aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de bekwaamheidsbewijzen van leerkrachten levensbeschouwing – 1323 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Loes Vandromme

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Levensbeschouwing is belangrijk, niet-waar? Zelfs mensen die er voorstander van zijn dat er levensbeschouwing gegeven wordt op school – en met levensbeschouwing bedoel ik dus ook niet-confessionele zedenleer ... De cijfers die ik van u verkregen heb, minister, kunnen toch als vrij hallucinant beschouwd worden. Uit cijfers van het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AGODI) blijkt dat slechts vier op de tien leerkrachten levensbeschouwing in het lager onderwijs over het vereiste bekwaamheidsbewijs beschikken. Maar liefst 15 procent van de leerkrachten godsdienst en niet-confessionele zedenleer in het basisonderwijs hebben een zogenaamd 'ander bekwaamheidsbewijs'. Dat betekent dat zij niet eens een lerarenopleiding hebben gevolgd.

De meest opvallende vaststelling is dat van het totaal aantal leerkrachten islamitische godsdienst in het lager onderwijs amper een op de tien het juiste diploma heeft. 25 procent van de leerkrachten islamitische godsdienst heeft een 'ander bekwaamheidsbewijs'. Ook voor de andere levensbeschouwelijke vakken zijn de cijfers niet goed.

Collega's, wij verwachten kwaliteitsvol onderwijs. Wij verwachten dat zeker ook in levensbeschouwelijke vakken, waarbij de aanwezigheid van een pedagogisch en didactisch gevormde lesgever een belangrijke, zo niet de eerste voorwaarde is. In dat verband is het van belang dat leerkrachten levensbeschouwelijke vakken hiervoor over het vereiste bekwaamheidsbewijs beschikken. Even ter verduidelijking: een vereist bekwaamheidsbewijs wordt toegekend als je naast een basisdiploma ook een bewijs van pedagogische bekwaamheid behaald hebt voor de vakken waarvoor je vakkennis hebt verworven via dat basisdiploma. Daarnaast moet je voor een vereist bekwaamheidsbewijs lesgeven in de graden en onderwijsvormen waarvoor je specifiek opgeleid bent.

In het Vlaams regeerakkoord staat dat leerkrachten die een levensbeschouwing geven zonder vereist bekwaamheidsbewijs verplicht zullen worden bijgeschoold. Hierover had ik dan ook aan u, minister, graag de volgende vragen gesteld.

Wat is uw reactie op bovenstaande cijfers in verband met de bekwaamheidsbewijzen van de leerkrachten levensbeschouwelijke vakken?

Welke maatregelen gaat u nemen om ervoor te zorgen dat leerkrachten die een levensbeschouwelijk vak geven, daar het vereiste bekwaamheidsbewijs voor hebben?

Wat zal de verplichte bijscholing, zoals vermeld in het regeerakkoord, precies inhouden? Zullen de bijscholingen in het teken staan van het verwerven van een vereist bekwaamheidsbewijs?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Uiteraard is de meest ideale situatie dat elke leerkracht over een vereist bekwaamheidsbewijs beschikt, en dat geldt evenzeer voor levensbeschouwelijke vakken. U weet dat dat een thematiek is die ruimer speelt.

De cijfers wijzen uit dat dit nu in ons onderwijs niet het geval is.

De aanwerving van leerkrachten levensbeschouwelijke vakken gebeurt natuurlijk op grond van de voordracht door de bevoegde instantie van de erkende erediensten en voor zedenleer door de inspectie niet-confessionele zedenleer.

Wat islamitische godsdienst in het lager onderwijs betreft, heeft de vorige minister van Onderwijs recent nog maar – dat was eind 2018 – een opleiding in het leven geroepen waarvan het diploma is opgenomen als een vereist bekwaamheidsbewijs. Dat zal dus leiden tot een hoger aandeel aan vereiste bekwaamheidsbewijzen. We willen er ook voor zorgen dat de leerkrachten levensbeschouwelijke vakken die er vandaag al zijn, ook worden bijgeschoold.

Ik zal de aanpak hiervan verder bekijken in samenspraak met de erkende instanties. Als het over de Moslimexecutieve gaat, heb ik begrepen dat die bijscholing nu wel op punt staat en dat inhoudelijk al het nodige werk gedaan zou zijn.

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Bedankt, minister.

Ik zal er nog wat cijfers bijhalen. 40 procent van de leerkrachten levensbeschouwing in het basisonderwijs heeft een vereist bekwaamheidsbewijs. 15 procent van de leerkrachten heeft een ander bewijs. We zitten hier allemaal samen met collega's die het onderwijs opvolgen. Jullie weten dat een vereist bekwaamheidsbewijs wordt toegekend als je naast een basisdiploma ook dat bewijs van pedagogische bekwaamheid hebt behaald, dat een voldoende geacht bekwaamheidsbewijs wordt toegekend als je naast een basisdiploma ook een bewijs van pedagogische bekwaamheid hebt behaald voor de vakken die buiten de specialiteit van dat basisdiploma liggen, en dan heb je dat andere bekwaamheidsbewijs. De definitie van dat andere bekwaamheidsbewijs op de website van Vlaanderen.be is heel treffend: "als u eigenlijk niet aan de voorwaarden voldoet om les te geven". Dan ga ik terug naar mijn cijfers. 30 procent van de leerkrachten islam in het secundair onderwijs heeft een ander bekwaamheidsbewijs. 15 procent van alle leerkrachten levensbeschouwelijke vakken in het basisonderwijs heeft een ander bekwaamheidsbewijs. Voor leerkrachten islamitische godsdienst in het secundair onderwijs is dat dus die 25 procent. Dat komt er echt op neer dat een moskee zegt dat iemand dat vak mag geven. Dan zegt de Moslimexecutieve dat dat goed is, want de moskee heeft gezegd dat die persoon daarvoor de juiste bekwaamheid heeft. Die persoon gaat dan naar een school en mag daar lesgeven over de islam. Vier inspecteurs voor heel Vlaanderen controleren wat hij juist allemaal zegt. Als de directeur dat niet goedvindt, kan die zeggen dat hij niet wil dat die persoon blijft. Dan komt er een van die vier inspecteurs eens kijken – als de directeur geluk heeft, want die inspecteurs zijn druk bezet – en als die persoon dan op aandringen van de directeur wegmoet, komt er een andere persoon die juist hetzelfde vak geeft, maar niet noodzakelijk het juiste bekwaamheidsbewijs heeft om les te geven aan jongeren.

Laat ons toch eerlijk zijn dat dat absurd is. Dat dat vandaag in Vlaanderen gebeurt in scholen waar wij leerkrachten levensbeschouwelijk onderwijs betalen en de controle daarvan betalen, maar dat blijkbaar een gigantisch groot deel niet over de juiste bekwaamheidsbewijzen beschikt: minister, ik vind dat zorgwekkend. Dat zet trouwens de kwaliteit van het levensbeschouwelijk onderwijs bijzonder onder druk. Ik wil u dan ook vragen om daar werk van te maken. U hebt net aangehaald dat de Moslimexecutieve die bijscholingen op punt heeft staan.

We moeten daar toch eens over nadenken, binnen al die levensbeschouwelijke vakken, ook zedenleer. Als je zelf zedenleer gehad hebt, ben je in staat om zedenleer te geven. Ik vind dat speciaal. Als je een levensbeschouwelijk vak geeft, vind ik het niet meer dan normaal dat je de stap zet om daarvoor de juiste bekwaamheidsbewijzen te halen en dat je daarvoor een opleiding start binnen de daaropvolgende twee academiejaren – ik neem aan dat je binnen de twee jaar wel in staat bent om je richting een opleiding te begeven – zodat je de juiste achtergrond hebt om die vakken te geven. Ik vind dat een heel belangrijke stap. Ik zal dan ook alle collega's uitnodigen om een voorstel van resolutie daarover te steunen, dat ik aan de collega's zal bezorgen.

Ik vind het een belangrijke stap, maar ook een belangrijk signaal dat wij verwachten dat levensbeschouwelijke vakken op een goede manier gegeven worden, want daarin schuilt een belangrijke manier van samenleven in deze superdiverse samenleving, namelijk op welke manier je kunt omgaan met die levensbeschouwing en met andere levensbeschouwingen die in onze maatschappij en samenleving aanwezig zijn.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Ik wil in dezen achter het betoog van onze collega De Gucht staan. We verkondigen op alle vlakken dat we voor kwaliteitsvol onderwijs staan. Ook voor levensbeschouwing moet dat zo zijn.

Ik heb ook wat huiswerk gedaan en ben eens op verschillende websites gaan kijken, om te zien hoe het komt dat er zo weinig leerkrachten een bekwaamheidsbewijs hebben. Is het dan zo moeilijk om bijvoorbeeld in die lagere school een bekwaamheidsbewijs te halen? Als ik dan kijk naar wat er voor de verschillende godsdiensten moet gebeuren, is dat meestal na de basisopleiding ofwel nog een extra jaar, of nog een extra cursus, of nog extra lessen die moeten worden gevolgd gedurende een bepaalde periode. Afhankelijk van wat men moet volgen, krijgt men dan een diploma, een certificaat of een bekwaamheidsbewijs, dat dan ondertekend wordt door de rabbijn of de Moslimexecutieve, dus de verschillende instanties van de betreffende godsdiensten.

Het lijkt me dus niet zo onoverkomelijk, als je een bepaalde passie hebt voor een vak, in dit geval een bepaalde levensbeschouwing, dat je je dan schoolt om dat vak met een bepaalde deskundigheid te kunnen geven. Die opleidingen lijken mij ook niet van zo'n lange duur te zijn dat het onoverkomelijk is om naast je basisdiploma nog eens de moeite te doen om dat diploma erbij te halen. Ik spreek nu wel voor de lagere school. Voor het secundair en hoger onderwijs is dat misschien nog een ander gegeven. Dat vraagt misschien nog wat meer studie. Maar voor een lagere school lijkt me dat toch absoluut niet onoverkomelijk. Het moet toch haalbaar zijn om die mensen aan te moedigen om die bijscholingen te volgen.

Ik wil de minister dan ook aanmoedigen om met alle betrokken instanties, verenigingen of personen die daarbij betrokken zijn, in gesprek te gaan en iedereen toch een klein beetje het vuur aan de schenen te leggen om daar wat vaart mee te maken. Natuurlijk is ook de inhoud van die bekwaamheidsbewijzen een belangrijk aspect. Ik denk dan bijvoorbeeld aan de Moslimexecutieve. Ik hoor toch nog altijd verzuchtingen dat de Moslimexecutieve van één bepaalde strekking is. We moeten erover waken, als mensen vanuit de Moslimexecutieve een bepaald bekwaamheidsbewijs krijgen, dat dat ook wel voldoet aan onze visie, namelijk voldoende breedheid in het bestuderen van de islam. Dat is belangrijk om mee te nemen als u met die mensen in gesprek gaat.

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Voorzitter, minister, collega's, uiteraard heb ik geen probleem met de bekwaamheidsbewijzen. Integendeel: hoe meer, hoe

beter. Maar de ene levensbeschouwing is natuurlijk de andere niet, gelukkig maar. Het wordt dan ook eens hoog tijd dat men eindelijk onder ogen durft te zien dat de islam geen gewone godsdienst is, zoals het christendom. De islam is en blijft een ideologie die onze vrije samenleving wil vervangen door een islamitische samenleving die gebaseerd is op de sharia.

U weet dat wij de erkenning van de islam willen intrekken. Dat betekent uiteraard niet dat er geraakt wordt aan de godsdienstvrijheid, maar wel dat de islam in Vlaanderen niet meer vanwege de overheid gefaciliteerd en gefinancierd zou worden. Ons onderwijssysteem mag niet worden misbruikt om kinderen een ideologie op te dringen die haaks staat op de basisprincipes van onze Europese beschaving.

Bovendien is er nog steeds geen enkele controle op wat er in de lessen islam op school wordt gezegd. Het zijn enkel de bevoegde instanties van de erediensten die hierop controle uitoefenen. Dit is een gevaarlijke situatie. Daarom blijven wij pleiten voor de afschaffing van op zijn minst het islamonderricht in het gemeenschapsonderwijs, maar ook in het gemeentelijk en provinciaal onderwijs.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ik ben blij dat de vraagstelling die onze collega Sminate jaren geleden heeft opgestart in verband met de bekwaamheidsbewijzen, nu ook bij andere partijen ingang vindt. *(Opmerkingen van Jean-Jacques De Gucht)*

Ik kan alleen maar toejuichen dat dit gebeurt en opvolging krijgt.

Collega's, geloof het of niet, maar het regeerakkoord is op dit vlak alweer visionair geweest. Collega De Gucht, er staat: "Leerkrachten levensbeschouwing zonder vereist bekwaamheidsbewijs zullen verplicht worden bijgeschoold, in samenwerking met de erkende instanties of de vereniging levensbeschouwelijke vakken." *(Opmerkingen van Jean-Jacques De Gucht)*

Dat is inderdaad goed. Het antwoord op uw vraag staat in het regeerakkoord dat we samen hebben geschreven. Dat is altijd boeiend, dat is altijd zeer fijn. Ik zou u trouwens ook aanraden, als uw partij daar zo van overtuigd is, om in de steden en gemeenten een autonomie voor de levensbeschouwelijke neutraliteit na te streven. Ik kijk dan ook uit naar al die steden waar u mee bestuurt, dat in al die stedelijke en gemeentescholen die autonomie wordt toegepast. Steek daar eerst even uw tijd in voor u dat voorstel van resolutie hier voorlegt.

Los daarvan, ik zal nog even terug inzoomen op de concrete vraag van collega Krekels: de vraag zit daar, minister. Welke maatregelen kunnen we nemen? Hoever staat u met het overleg met de verschillende erkende instanties die de leerkrachten verplicht gaan bijscholen?

Mijnheer Slagmulder, het is niet juist, echt niet juist, dat het enkel de inspectie van de levensbeschouwing is. Net in de vorige legislatuur hebben we ingeschreven dat de directeur – de lekendirecteur – van een school wel degelijk die les kan bijwonen – of zijn of tweede evaluator, die hij kan aanstellen. Hij dus kan vaststellen of die lessen in het Nederlands gebeuren. Daarvoor moet men niet hooggeschoold zijn. Die vaststelling kan hij gewoon doen. Ik vind dat een goede zaak. Ik pleit daar ook voor: loop binnen in die klassen, kijk wat er gebeurt. De directeur kan nagaan wat er in de cursus zit, wat erin naar voren komt. Op die manier kan hij dat stilleggen. Dat hebben we ingeschreven omdat we natuurlijk wel – daar moeten we ons van bewust zijn – binnen een kader werken van onze Grondwet, onze rechten, wetten en vrijheden. Die zijn wat ze zijn. We kunnen niet zeggen: we doen dat niet. Dat gaat niet. We kunnen wel zeggen: we treden daarin op. Dat wou ik nog naar voren brengen.

Collega Sminate kon hier vandaag niet zijn, maar het is wel haar verdienste om dit mee op de agenda te zetten.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: We hebben in de afgelopen regeerperiode al wat stappen gezet. We hebben nog een wegje te gaan. In de vorige regering kwam er de regeling rond de vereiste bekwaamheidsbewijzen voor nieuwelingen. Inzake de bestaande leerkrachten is een aanbod uitgewerkt waarbij de bijscholing van de leerkrachten levensbeschouwelijke vakken – of toch voor de islam – wordt gegeven door scholen die de bachelor Lager Onderwijs inrichten. Onder meer Thomas More Mechelen en Turnhout, de UCLL en Artevelde Gent zullen die aanbieden, met certificatie door de Moslimexecutieve.

Dan bekijken we om een regelgevend initiatief te nemen om die doelstelling conform het regeerakkoord uit te voeren.

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Ik denk ook dat er belangrijke stappen gezet worden. Collega Daniëls, het is inderdaad juist dat dat in het regeerakkoord staat. Ik ben mij daarvan bewust, want we hebben het samen onderhandeld en we hebben dit er samen in gezet, dus ik vind het een heel positieve zaak dat u daar naar verwijst.

Wat uw opmerking betreft over de steden en gemeenten, ben ik tevreden dat u daarnaar verwijst. Een oud-collega van u, maar toch nog altijd een partijgenoot, en ikzelf zijn er trouwens enorm mee bezig om dat in die mooie stad daar aan de Dender te volbrengen, maar dat terzijde.

Ik kan mij daarin vergissen, maar ik heb de verschillende levensbeschouwingen aangehaald. Ikzelf ben atheïst, maar in elke levensbeschouwing zitten heel mooie idealen. Ik wil er echter ook op wijzen dat geen enkele levensbeschouwing vies is van de idee van macht. Dat is trouwens een van de redenen waarom een monotheïstische religie naast de idealen die ze naar voren schuift, altijd de wens heeft gehad een samenleving te vormen. Men doet dat binnen de islam, maar ook binnen het christendom en binnen het Oud Testament. De redenering dat dat niet zo zou zijn bij die twee laatstgenoemde en enkel bij de islam, daar ben ik het niet mee eens.

Daarenboven ben ik het niet eens met de redenering dat elke gelovige op dezelfde manier omgaat met de voorschriften uit een bepaald boek. Probeer eens te lezen wat er in de Bijbel staat en leg dat eens naast de Koran en je zult misschien tot de vaststelling komen dat er heel veel zaken overeenkomen in beide boeken. De manier waarop het Vlaams Blok vanuit een racisme constant een religie naar voren haalt en een bepaalde groep in onze samenleving bijna criminaliseert, daar ga ik niet mee akkoord. Ik vind dat elke levensbeschouwing in onze maatschappij respect van onze maatschappij verdient, als die op de juiste manier omgaat met de normen en waarden die wij bepleiten. Er zullen in elke religie wel uitwassen zijn, maar ik vind het verkeerd om dat te misbruiken om een bepaalde religie in een hoekje te duwen. Dit gaat over de manier waarop we met alle levensbeschouwingen omgaan in onze maatschappij en eenieder die die levensbeschouwingen belijdt. Elke religie is dogmatisch in zijn doen – elke religie, niet elke levensbeschouwing –, dus laat ons ervoor zorgen dat vooral jonge mensen op een juiste manier opgeleid worden en dat ze met een kritische blik naar zichzelf kijken. Ik heb het daarjuist al gezegd: de taak van ons onderwijs is om ervoor te zorgen dat iedereen elkaar begrijpt. Daarvoor hebben ze de juiste leerkrachten nodig, die dat waarborgen, met respect voor de normen en waarden waar onze samenleving voor staat.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de besparingen in het secundair onderwijs in 2020
– 1304 (2019-2020)**

Voorzitter: mevrouw Loes Vandromme

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, ik heb het gisteren al kort aangehaald, maar u hebt al meermaals aangekondigd dat er besparingen komen in het secundair onderwijs. Op kruissnelheid komen die op 100 miljoen euro per jaar. Voor 2020 zou dit al neerkomen op een vermindering van het budget van 20 miljoen. We gaan ervan uit dat er op dit moment onderhandeld wordt over hoe die besparingen gerealiseerd kunnen worden, maar er heerst echter heel veel onrust op de werkvloer. Dat heb ik gisteren ook al gezegd, omdat dat echt het geval is. Dat is mede omdat er heel wat mogelijke besparingsmogelijkheden circuleren en omdat het personeel in het duister tast.

Minister, zijn de onderhandelingen al begonnen? Wat hanteert u als tijdschema? Wanneer wilt u een akkoord hebben? Welke decretale aanpassingen zijn nodig en wanneer moeten die rond zijn?

Wie is momenteel betrokken bij de onderhandelingen? Zitten de sociale partners mee aan tafel? Zijn er gesprekspartners die u op een ander moment plant te horen?

Welke besparingsmaatregelen liggen momenteel op tafel?

Er circuleert al even een lijstje. Dat lijstje komt terecht in scholen. Scholen maken zich daarom zorgen. Het gaat over het verminderen of verlagen van het aanwendingspercentage, de globale puntenenveloppe, een contactuur minder, het principe van degressiviteit herbekijken, niet-benutte vervangingseenheden inhouden, vaste benoeming in het verlofstelsel herbekijken en maximaliseren, naar 22 lesuren in een voltijdse aanstelling, naar 22 lesuren van 45 minuten enzovoort.

Voor ons zijn besparingen in onderwijs sowieso te betreuren. Maar waarvoor we zeker beducht zijn, is dat de werkdruk voor de leerkrachten niet mag verhogen. Minister, kunt u garanderen dat dergelijke maatregelen niet meer op de tafel liggen?

Over welke punten is het meningsverschil het grootst tussen de onderhandelaars? Over welke punten is er eventueel al consensus?

Maakt u in de totale besparingsoefening een koppeling met de aanpak en de financiering van het lerarentekort, met duaal lesgeven of met andere aspecten van het secundair onderwijs die extra middelen zullen vergen? Is er, met andere woorden, een totaalvisie? Want anders lijkt het mij voor de onderhandelaars moeilijk om in te stemmen met bepaalde zaken, indien er geen duidelijkheid bestaat over wat daar dan tegenover staat.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Mevrouw Meuleman, u vraagt mij de kleren van het lijf, maar ik zal heel beknopt zijn. Die gesprekken lopen intern. Vanzelfsprekend zijn er contacten met de sociale partners. De timing is die van de begrotingscontrole. U weet dat we eind april naar het parlement moeten met de betrokken documenten. Intussen zal ik absoluut niet vooruitlopen op de verschillende pistes, laat staan die op tafel gooien of ingaan op concrete voorstellen die u doet. Dat zou

misschien pas voor onrust zorgen. En het zou mogelijk zelfs gesprekken kunnen dwarsbomen of in moeilijkheden brengen. En ik geloof natuurlijk dat dat ver van uw intenties ligt. Net vanuit de ambitie om te kunnen slagen in deze niet gemakkelijke opdracht, denk ik dat ik er het best aan doe om die gesprekken nu voort te zetten, in alle discretie. En zo zult u, het parlement, uiteindelijk ter zake kunnen oordelen over het werkstuk dat we via die, hopelijk productieve, weg kunnen bereiken.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, ik had gehoopt op een omstandiger antwoord. Ik wil twee zaken aanhalen.

Eind april is er begrotingscontrole. Dat is natuurlijk heel laat, als maatregelen nog dit jaar moeten ingaan en als die besparing van 20 miljoen euro moet worden gerealiseerd in 2020. Ik neem aan dat u begrijpt dat er daarover ongerustheid bestaat op het veld. Die snelheid is belangrijk om ook dossiers die daaraan gekoppeld zijn, vlot te laten lopen, op het vlak van het lerarentekort en maatregelen die u op dat vlak wilt nemen, en de discussie die we gisteren nog hadden over de eindtermen. Het is dus toch belangrijk dat u er tempo in houdt.

U zegt dat u aan het onderhandelen bent. Maar een van mijn vragen was wie er rond de tafel zit. Zitten alle partners rond de tafel? Zitten de sociale partners rond de tafel? Zijn die betrokken of praat u op dit moment enkel met de koepels? Kunt u daarover duidelijkheid verschaffen? Kunt u mij garanderen dat iedereen die op dit moment rond de tafel móét zitten, ook rond die tafel zít?

Minister Ben Weyts: Wel, als ik wil slagen in mijn opdracht, zal ik sowieso toch altijd de nodige partners rond de tafel moeten brengen en daarmee in dialoog moeten gaan. Dat is alleszins de bedoeling.

Als u mij toestaat: door minder vragen te stellen, zult u mij helpen om sneller te werken. (*Gelach*)

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, het zal in elk geval mijn schuld niet zijn.

In alle ernst, er is wel degelijk grote ongerustheid. Ik denk dat mijn vraag terecht is. Ik zal blijven vragen stellen tot er duidelijkheid is.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.